150 exs.

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

P. VIIRES

KAUBANDUS-ORGANISATSIOONI FINANTS-MAJANDUSLIKU TEGEVUSE ANALÜÜS

TARTU 1968

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL
Kaubandusökonoomika kateeder

P. Viires

KAUBANDUSORGANISATSIOONI FINANTSMAJANDUSLIKU TEGEVUSE ANALÜÜS

Tartu 1968

Õppevahend Majandusteaduskonna
kaubandusharu üliõpilastele

E e s s õ n a .

"Kaubandusorganisatsiooni finantsmajandusliku tegevuse analüüs" on mõeldud õppevahendiks TRÜ Majandusteaduskonna kaubandusharu üliõpilastele. Õpiku sisu ja maht on sõltuvad "Nõukogude kaubandusökonoomika" kursuse programmilistest nõuetest kaubandusorganisatsiooni bilansi analüüsi kohta. Õppevahend on koostatud ja analüüs teostatud riikliku kaubandusorganisatsiooni näidetel viimase aastaaruandluse (bilanss + tähtsamad bilansilisad) põhjal. Õppevahendi koostamise tingis riikliku kaubanduse alase eestikeelse kirjanduse ning praktilise analüüsinäite puudumine venekeelsetes õpikutes. Eesmärgiks ei ole seatud mitmesuguste "Nõukogude kaubandusökonoomika" kursuse teemadesse kuuluvate teoreetiliste küsimuste esitamine (näit. kaubavarud) - selle kohta leiavad üliõpilased küllaldaselt materjali soovitatud kirjandusest. Õppevahend on koostatud eeldusega, et üliõpilased oskavad üksikuid bilansikirjeid "majanduslikult lugeda" või kasutavad selleks abimaterjalina bilansi koostamise instruktsioone.

1. FINANTSMAJANDUSLIKU TEGEVUSE ANALÜÜSI EESMÄRK JA ÜLESANDED.[1]

Kaubakäibeplaani ja teiste majanduslike ülesannete eduka täitmise üheks tähtsamaks eelduseks on kaubandusorganisatsioonide ning ettevõtete kindel finantsolukord ja maksevõime.

Kaubandusorganisatsiooni maksevõime tagatakse eelkõige omakäibevahendite olemasoluga kindlaksmääratud ulatuses (normatiiv) ja edasise omavahendite kogumise ülesannete täitmisega. Otsustava tähtsusega on samuti õige omavahendite kasutamine vastavalt otsesele sihitusele. Täiesti lubamatu on käibevahendite plaanipäratu paigutamine debitoorsesse võlgnevusse, kapitaalmahutustesse, mitteminevatesse kaupadesse jne.

Samaaegselt on kaubandusorganisatsiooni finantsolukord otseselt sõltuv kaubakäibeplaani täitmisest, kaupade ringluskiirusest, rentaablusest, finantsarveldus- ja krediididistsipliinist kinnipidamisest ning teiste majanduslike ja finantsülesannete täitmisest.

Seega on olemas kõige tihedam vastastikune sõltuvus organisatsiooni finantsmajandusliku tegevuse ja finantsolukorra ning ettevõttepoolse majanduslike ja finantsplaanide täitmise vahel. Seepärast peavad kaubandusettevõtete juhatajad pidevalt kontrollima mitte üksnes majandusliku tegevuse plaanide, vaid ka finantsülesannete täitmist ja organisatsiooni finantsolukorda.

---

[1] F.V. Kazarin. Tarbijate kooperatsiooni finantseerimine ja krediteerimine. Tallinn, 1962, lk. 176.

Seetõttu peab organisatsiooni finantsolukorra analüüs olema seoses tema majandusliku tegevuse analüüsiga ja viima selle lõpule.

Majanduslike ja finantsülesannete täitmise ning finantsolukorra analüüs toimuvad iga kuu aruandekuupäevaks koostatud bilansi alusel. Sügavam ja igakülgne analüüs tehakse kaubandusorganisatsiooni kvartali- ja aastabilansside ning aruannete põhjal.

Kaubandusorganisatsiooni finantsolukorra analüüs peab kaasa aitama finantsülesannete edukale täitmisele, finantsdistsipliinist ja krediidiarveldusdistsipliinist kinnipidamisele, isemajandamise tugevdamisele ning kindla finantsolukorra kindlustamisele.

Et anda hinnang kaubandusorganisatsiooni finantsmajanduslikule tegevusele ning finantsolukorrale, tuleb analüüsi käigus välja selgitada:

1. Milline oli kaubandusorganisatsiooni finantsmajandusliku tegevuse lõpptulemus?
2. Kuidas kaubandusorganisatsioon täitis riiklikud plaaniülesanded ning kuidas see mõjus finantsolukorrale?
3. Kas kaubandusorganisatsioon on majanduslikuks tegevuseks varustatud omakäibevahenditega (normatiivi ulatuses) ja kas neid vahendeid kasutatakse õigesti?
4. Kas kaubandusorganisatsiooni vahendid on õigesti jaotatud kaubandusliku tegevuse ja teiste tegevusharude vahel?
5. Kas kõigi käibevahendite olem vastab organisatsiooni majandusliku tegevuse mahule ja sisule ning kinnitatud normatiividele üksikute näitajate lõikes (kaubad, raha, muud kaubalis-materiaalsed väärtused jt.)?
6. Milline on kaupade ja teiste käibevahendite ringluskiirus?

7. Kuidas kasutatakse pangakrediite ja kas nad on tagatud kaubalis-materiaalsete väärtustega?

8. Muutused organisatsiooni finantsolukorras aruandeperioodi jooksul vahendite kasutamise (aktiva) ja nende moodustamise allikate (passiva) järgi. Kuidas muutus omavahendite osatähtsus?

9. Milline on organisatsiooni maksevõime?

Analüüs ei piirdu vastuste saamisega ülaltähendatud küsimustele ja kujunenud olukorra hindamisega. Analüüsi mõte seisneb kogu kaubandusfinantsplaani täitmise protsessi ja organisatsiooni finantsolukorra parandamise aktiivses mõjutamises. Seetõttu on tingimata tarvis selgitada põhjused ning kindlaks teha konkreetsed süüdlased. Selle kõrval tuleb selgitada ja uurida esinevaid saavutusi ning organisatsiooni edaspidiseid finantsperspektiive.

Sellise põhjaliku analüüsi põhjal töötatakse välja konkreetsed abinõud esinenud puuduste kõrvaldamiseks, organisatsiooni finantsolukorra parandamiseks ja maksevõime tõstmiseks.

Finantsmajandusliku tegevuse analüüsimisel on peamiseks dokumendiks raamatupidamisbilanss.

Bilanss vormistatakse kahe- või üheveerulise tabelina:

bilansi aktivas kajastatakse kõigi vahendite paigutamine majandis; bilansi passivas kajastatakse kõik organisatsiooni ressursid nende moodustamise allikate ja sihituste järgi, samuti tegevuse finantstulemused.

Bilansi järgi võib anda organisatsiooni finantsolukorra üldise hinnangu teatud kuupäevaks, s. o. määrata kindlaks omavahendite osavõtu käibes, vahendite struktuuri nende paigutuse ja moodustamise allikate järgi ning teised näitajad.

Kuid selleks, et vastata küsimustele, kuidas ta täitis finantsülesanded, kas tema finantsolukord paranes või halvenes, on tarvis haarata vähemalt kaks bilanssi - analüüsitava perioodi alguseks ja lõpuks.

Peale organisatsiooni bilansi kasutatakse finantsolukorra, finantsplaani ja rentaabluse täitmise analüüsimise allikatena kvartali- ja aastaaruannete tabeleid käibekulude, kasumite ja kahjumite kohta ning muid raamatupidamise ja statistilise aruande andmeid, samuti finantsplaani ja üksikuid eelarvelisi finantsarvestusi, mis on koostatud finantsplaanis toodud näitajate põhjenduseks. Peale selle kasutatakse debitoorse ja kreditoorse võlgnevuse analüüsimiseks käibearuandeid.

Kui analüüsimise momendiks on olemas operatiivse aruandluse andmeid, mis võimaldavad täielikumalt hinnata organisatsiooni olukorda mitte üksnes bilansi koostamise päevaks, vaid analüüsimisele ligemal olevale päevale, siis tuleb neid andmeid kasutada koos raamatupidamise aruandlusega.

Edukaks majandusliku tegevuse juhtimiseks on tarvis koostada bilansid õigeaegselt ja neid hoolikalt analüüsida. Õigeaegne ja oskuslik bilansside kasutamine tagab operatiivse kontrolli majandusliku tegevuse üle.

Ilma sügava ja purgiva aruandeta, ilma bilansi andmete analüüsita ning plaanide täitmise kontrollita pole võimalik juhtida majandit. Bilansside ja aruannete analüüsimine võimaldab kindlaks teha nõrgad kohad organisatsiooni töös ja finantsolukorras, selgitada üksikute häirete põhjused. Analüüs näitab, millele on tarvis pöörata erilist tähelepanu töö kontrollimisel kohapeal.

Majandusliku ja finantstegevuse analüüsimisel ei või piirduda üksnes organisatsioonide töös esinenud positiivsete või negatiivsete nähete registreerimisega. Kindlasti on tarvis kindlaks teha nende nähtuste põhjused ja anda konkreetne hinnang isikute tegevuse kohta, kes vastutavad ühe või teise töölõigu eest.

Kui on kindlaks tehtud ebamajanduslikkuse ja plaani mittetäitmise faktid, siis tuleb avastada otsesed süüdlased ning näidata abinõud kogu töö parandamiseks.

2. KAUBANDUSORGANISATSIOONI PÕHILISTE PLAANINÄITAJATE TÄITMISE ANALÜÜS.

Kaubandusfinantsplaaniga nähakse ette kaubandusorganisatsiooni põhilised majanduslikud plaaninäitajad: kaubakäibeplaan, realiseeritud hinnatäiendi plaan, käibekulude plaan, kasumiplaan, kasumieraldiste plaan jt.

NLKP XXIII kongressi direktiivid seavad ülesandeks uue planeerimise korra juurutamise ning majandusliku stimuleerimise süvendamise. Varem oli majanduses, sealhulgas kaubanduses, tähtis koht administratiivsetel juhtimisnormidel ja meetoditel, majanduslikud hoovad (kasum, preemiad, krediit jne.) olid kõrvale jäetud. See ei loonud küllaldast materiaalset huvitatust kaubandustöötajatele kaubandusettevõtete töö parandamiseks, sisemiste reservide kasutamiseks ja rentaabluse tõstmiseks. See tingiski planeerimise ja juhtimise uue korra juurutamise kaubanduses. Planeerimise ja juhtimise uuele korrale ei ole aga võimalik üle minna päevapealt ning täielikus mastaabis, vaid ennetavalt on vajalikud majanduslikud eksperimendid. Need teostatakse tavaliselt eesrindlikemais ettevõtteis, mille kogemusi uurivad ja rakendavad hiljem teised ettevõtted.

Planeerimise ja ettevõtete töö hindamise uus kord kaubanduses seisneb selles, et jaekaubandusorganisatsioonidele ja ettevõtetele kinnitavad kõrgemalseisvad organisatsioonid ainult kaks plaanilist näitajat - kaubakäibe ja kasumi; üniskondliku toitlustamise ettevõtetele - ühiskondliku toitlustamise käibe, sealhulgas eraldi omatoodangu realiseerimise käibe ja kasumi või omatoodangu käibe ja kasumi. Peale selle kinnitatakse ka kaubandusorganisatsioonidele tsentraliseeritult arveldused riigieelarvega ning kaupade turufondid. Kõik ülejäänud näitajad - realiseeritud hinnatäiend, käibekulud, sealhulgas töötasufond, töötajate arv, kaubakäibestruktuur ja teised näitajad planeeritakse kaubandusorganisatsiooni enda poolt sõltuvalt kohalikest tingimustest ja majanduslikust otstarbekusest.

Kõik need näitajad peale kahe - kaubakäibe ja kasumi - ei ole uue korra järgi kaubandusettevõtte töö hindamisel aluseks. Nüüd ei tule ettevõtetel karta, et käibekulude või töötasufondi ülekulu tooks kaasa preemiast ilmajäämise või teisi sanktsioone. Tähtis on see, et oleks täidetud kaubakäibe- ja kasumiplaan ning kindlustatud eeskujulik kaubanduskultuur.

Uus kaubanduse planeerimise ja juhtimise kord juurutati katseliselt alates 1. juulist 1965 Moldaavia NSV, Ukraina NSV, Vene NFSV, Eesti NSV ja Moskva kaubandusorganisatsioonides ja ettevõtetes. Eesti NSV-s ja Moldaavia NSV-s viidi uuele planeerimiskorrale kõik kaubandusorganisatsioonid.

Töötamise aeg planeerimise ja juhtimise uue korra tingimustes on olnud lühike ning seepärast on üldistavaid kokkuvõtteid teha varavõitu. Pealegi on rikutud uue planeerimiskorra nõudeid - kaubandusorganisatsioonide käibekulud ja töötasufondi on endiselt kinnitanud kõrgemalseisev organisatsioon. Vaatamata sellele on uue korra juurutamine andnud rea positiivseid tulemusi. Kaubandusorganisatsioonide juhtivad töötajad on osutanud suuremat tähelepanu kaubandusliku tegevuse parandamisele, täiendavate kaubaressursside hankimisele, rentaabluse tõstmisele. Uuele planeerimis- ja juhtimiskorrale üleviidud kaubandusorganisatsioonid ja -ettevõtted täitsid edukalt kaubakäibe- ja kasumiplaanid 1965. a. II poolel ning tulemused kujunesid märgatavalt edukamaks võrreldes sama perioodiga 1964. a. (tabel 1).

Plaaniliste näitajate vähenemine ning esimesed edusammud uuele korrale üleviidud ettevõtetes ei tähenda aga seda, et väheneb majandusliku analüüsi osatähtsus. Vastupidi: olukorras, kus kõige tähtsamaks hinnatakse majandusliku tegevuse lõpptulemust, tuleb senisest tõhusamalt ja diferentseeritumalt analüüsida lõpptulemuse kujunemist, selle mõjutegureid.

---

1 К. Сковорода. Первые итоги. - "Советская торговля" № 7, 1966 г, Iк. II.

2

T a b e l 1 .

Kaubakäibe- ja kasumiplaani täitmine juhtimise ja planeerimise uuele korrale üleviidud kaubandusettevõtteis.

	Plaani täitmine %			
	1965. a. II poolel		1965.a. II poolel võrreldes 1964.a. II poolega	
	Kaubakäive	Kasum kaubanduses	Kaubakäive	Kasum kaubanduses
Kõik üleviidud kaubandusettevõtted	101,7	105,8	109,2	112,1
VNFSV	102,0	107,1	107,7	117,5
Ukraina NSV	101,1	103,1	110,2	107,7
Moldaavia NSV	102,0	112,6	112,5	103,9
Eesti NSV	102,5	107,4	109,9	110,3

Kaubandusorganisatsiooni finantsmajandusliku tegevuse lõpptulemuseks saab olla kasum või kahjum, mis tuuakse välja bilansi passivas ja aktivas "A" osas ning kasumite ja kahjumite aruandes (bilansi lisa 2). Seega võimaldavad aastaaruande materjalid välja tuua kasumi ja kahjumi absoluutsumma aruandeaastal, võrrelda seda eelmise aasta samade näitajatega, leida kasumi osatähtsuse omavahendite ja nendega võrdsustatud vahendite summas jne. Finantsmajandusliku tegevuse analüüsimisel tuleb eristada finantsilise lõpptulemuse ja rentaabluse analüüsi, sest need on sisuliselt erinevad näitajad. Kuigi ettevõtte finantsmajandusliku tegevuse lõpptulemuseks on kasum, ei saa kõikidel juhtudel ettevõtte tööd rentaabliks lugeda. Bilansiline kasum kujuneb ettevõttes üldreeglina:

kasum = realiseeritud hinnatäiendi summa - käibekulude summa + planeerimata kasumid - planeerimata kahjumid.

Kui ettevõtte kasum on saavutatud planeerimata kasumite arvel, põhitegevus on aga lõppenud kahjumiga (käibekulude summa ületab hinnatäiendi summa), siis ei saa ettevõtte tööd rentaabliks lugeda. Rentaabluse kujunemine on tihedalt seotud kaubakäibeplaanide, realiseeritud hinnatäiendi ja käibekulude plaanide täitmisega. Vaatleme näitena, kuidas N. kaubandusorganisatsioon on täitnud analüüsitava aasta plaanilised ülesanded ning milline on olnud kaubandusliku tegevuse dünaamika analüüsitavale eelneva aastaga võrreldes (vt. tabel 2).

Andmed põhiliste plaaniülesannete ja nende tegeliku täitmise kohta saadakse bilansi lisadest. Nii on andmed käibeplaanide kohta saadud lisalt 4 järgmistelt ridadelt:

	Plaan	Tegelik
Jaekäive	rida 55	rida 11
Ühiskondliku toitlustamise käive	rida 57	rida 16
a) ostukaubad	rida 57-56	rida 15
b) omatoodang	rida 56	rida 14

Plaaniline ja tegelik realiseeritud hinnatäiendi summa on antud lisal 4, ridadel 40, 41, 42 ja 43 (plaaniline veerul 1, tegelik veerul 2). Sealjuures on plaaniline hinnatäiendi summa antud tegeliku käibe alusel. Hinnatäiend planeeritakse taseme näitajana - %-des kaubakäibest, mida aga aastaaruandluse materjalides ei ole antud. Seepärast tuleb realiseeritud hinnatäiendi plaaniline ja tegelik tase leida arvutuste teel. Plaanilised hinnatäiendi summad ridadele 40, 41, 42 ja 43 (veerg 1) on saadud arvutustest, kui on teada andmed plaanilise hinnatäiendi taseme kohta %-des ning tegeliku kaubakäibe kohta. Analüütikul tuleb plaanilise hinnatäiendi taseme leidmiseks %-des teha vastupidine arvutus, kuna temal on andmed plaanilise hinnatäiendi summa ja tegeliku käibe kohta. Nii näiteks on saadud tabelis 2 analüüsitava aasta plaaniline hinnatäiendi tase %-des jaekaubanduses järgmise arvutuse põhjal:

T a b e l 2 .

N. kaubandusorganisatsiooni põhiliste plaaniülesannete täitmise analüüs.

N ä i t a j a	Analüüsitavale eelnev aasta	Analüüsitav aasta			Dünaamika eelneva aastaga võrreldes		
		Plaan	Tegelik	Hälve + -	Plaani täitmise %	Hälve + -	%
1	2	3	4	5	6	7	8
Jaekaubakäive	45286,4	45959	45513,3	-445,7	99,0	+226,9	100,5
ÜTE käive	6087,3	6616,0	6833,0	+217,0	103,3	+715,7	112,3
a) ostukaubad	2674,0	2902,0	2954,0	+ 52,0	101,8	+280,0	110,5
b) omatoodang	3413,3	3714,0	3879,0	+165,0	104,4	+465,7	113,6
Kogu jaekäive	51373,7	52575	52346,3	-228,7	99,6	+972,6	101,9
Realiseeritud hinnatäiend	3858,0	4139,7	4133,4	- 6,3	99,8	+275,4	107,1
a) jaekaubanduses	2609,9	2698,9	2705,5	+ 6,6	100,2	+ 95,6	103,7
b) ühiskondlikus toitlustamises	1159,4	1330,2	1353,4	+ 23,2	101,7	+194,0	116,7
Realiseeritud hinnatäiendi tase %							
a) jaekaubanduses	5,76	5,93	5,94	+ 0,01	100,2	+ 0,19	103,1
b) ühiskondlikus toitlustamises	19,04	19,47	19,75	+ 0,28	101,5	+ 0,71	103,7

Käibekulud							
a) jaekaubanduses	2077,1	2198,3	2139,9	- 58,4	97,3	+ 62,8	103,3
b) ühiskondlikus toitlustamises	1151,0	1290,7	1301,2	+ 10,2	100,8	+150,2	113,0
Käibekulude tase %							
a) jaekaubanduses	4,59	4,83	4,7	- 0,13	97,3	+ 0,11	102,4
b) ühiskondlikus toitlustamises	18,85	18,89	18,97	+ 0,08	100,4	+ 0,12	100,6
Kasum,	557,0	591,7	634,0	+ 42,3	107,1	+ 77,0	113,8
sellest:							
a) jaekaubanduses	532,8	507,0	565,6	+ 58,6	111,6	+ 32,8	106,1
b) ühiskondlikus toitlustamises	8,4	34,0	52,2	+ 18,2	153,5	+ 43,8	621,4
Rentaablus							
a) jaekaubanduses	1,17	1,10	1,24	+ 0,14	112,1	+ 0,7	106,4
b) ühiskondlikus toitlustamises	0,19	0,58	0,78	+ 0,20	136,8	+ 0,59	410,5
Kasumieraldised riigieelarvesse	2,9	217,3	218,1	+ 0,8	100,4	+215,2	75,2 korda

$$\frac{2698,9 \text{ (plaaniline realiseeritud hinnatäiendi summa)} . 100}{45513,3 \text{ (tegelik jaekäive)}} =$$

= 5,93.

Tegelik hinnatäiendi tase arvutatakse tegeliku hinnatäiendi summa ja tegeliku käibe alusel. Jaekaubanduse tegelik hinnatäiendi tase %-des on saadud:

$$\frac{2705,5 \cdot 100}{45513,3} = 5,94 .$$

Andmed plaaniliste ja tegelike käibekulude kohta saadakse lisalt 5, kasumiplaani täitmise kohta lisalt 2, plaanilised kasumieraldised on antud lisal 2 real 71, tegelikud kasumieraldised bilansis real 3.

Tabelist 2 nähtub, et N. kaubandusorganisatsioon on töötanud analüüsitaval aastal rentaablilt, kasumiplaan on ületatud 42,3 tuhande rubla võrra ning kasum on eelmise aastaga võrreldes suurenenud 77,0 tuhande rubla võrra ehk 13,8 %. Kasumiga on töötanud mõlemad põhitegevuse harud - jaekaubandus ja ühiskondlik toitlustamine. Kasumiplaani täitmine avaldas positiivset mõju kaubandusorganisatsiooni finantsseisundile, võimaldas täita finantsplaani ja kohustused riigieelarve vastu.

Negatiivne kaubandusorganisatsiooni töös on kaubakäibeplaani alatäitmine jaekaubanduses - 99,0 %. Et hinnata kaubandusorganisatsiooni tööd uue hindamissüsteemi järgi, tuleb läbi viia põhjalikum analüüs ning välja selgitada, mis põhjustas jaekäibeplaani alatäitmise ning milliste allikate arvel on suudetud täita kasumiplaan. Selleks tuleb üksikud plaaniülesanded väljendada nende omavahelises vastastikuses sõltuvuses, s. t. koostada kasumi matemaatiline mudel, mille üldkuju on

kasum = realiseeritud hinnatäiendi summa - käibekulude summa + planeerimata kasumid - planeerimata kahjumid, mis tuleneb mudelist

$$\text{kasum} = \frac{\text{jaekäive} \cdot \text{realiseeritud hinnatäiendi } \%}{100} -$$

$$- \frac{\text{jaekäive} \cdot \text{käibekulude taseme } \%}{100} + \text{planeerimata kasumid} -$$

$$- \text{planeerimata kahjumid.}$$

Kasumi mudel sel kujul võimaldab ahelasendusmeetodi abil välja selgitada üksikute plaaniülesannete täitmise mõju kasumi kujunemisele. Seejuures võib mudelist välja jätta planeerimata kasumid ja kahjumid, kuna nende mõjuulatus on otse arvuliselt väljendatud.

Vastavalt kasumi mudelile on kasumiplaan jaekaubanduses N. kaubandusorganisatsioonile määratud:

$$\text{Kasum}_{pl.} = \frac{\text{jaekäive}_{pl.} \cdot \text{hinnatäiendi taseme } \%_{pl.}}{100} -$$

$$- \frac{\text{jaekäive}_{pl.} \cdot \text{käibekulude taseme } \%_{pl.}}{100}$$

$$\text{Kasum}_{pl.} \frac{45959,0 \cdot 5,93}{100} - \frac{45959,0 \cdot 4,83}{100} = 2725,4 - 2219,8 =$$

$$= 505,6$$ [1]

Kaubakäibeplaani täitmise mõju kasumile leiame

$$\frac{\text{jaekäive}_{teg.} \cdot \text{hinnatäiendi taseme } \%_{pl.}}{100} -$$

$$- \frac{\text{jaekäive}_{teg.} \cdot \text{käibekulude taseme } \%_{pl.}}{100}$$

$$\frac{45513,3 \cdot 5,93}{100} - \frac{45513,3 \cdot 4,83}{100} = 2698,9 - 2198,3 = 500,6$$

Hälve - 5,0 .

[1] Arvutus näitab, et N. kaubandusorganisatsiooni jaekaubanduse kasumiplaan (vt. lisa 2, rida 63, veerg 1) oli määratud 1,4 tuhande rubla võrra suuremana.

Arvutus näitab, et kaubakäibeplaani alatäitmise tõttu vähenes kaubandusorganisatsiooni tegelik kasum 5,0 tuhande rubla võrra.

Hinnatäiendi taseme muutumise mõju kasumile leitakse:

$$\frac{\text{jaekäive}_{teg.} \cdot \text{hinnatäiendi taseme } \%_{teg.}}{100} - \frac{\text{jaekäive}_{teg.} \cdot \text{käibekulude taseme } \%_{pl.}}{100}$$

$$\frac{45513,3 \cdot 5,95}{100} - \frac{45513,3 \cdot 4,83}{100} = 2705,5 - 2198,3 = 507,2$$

Hälve + 6,6 .

Arvutus näitab, et tegeliku hinnatäiendi taseme suurenemise tõttu suurenes kaubandusorganisatsiooni kasum 6,6 tuhande rubla võrra.

Käibekulude taseme muutumise mõju kasumile leitakse

$$\frac{\text{jaekäive}_{teg.} \cdot \text{hinnatäiendi taseme } \%_{teg.}}{100} - \frac{\text{jaekäive}_{teg.} \cdot \text{käibekulude taseme } \%_{teg.}}{100}$$

$$\frac{45513,3 \cdot 5,95}{100} - \frac{45513,3 \cdot 4,70}{100} = 2705,5 - 2139,9 = 565,6 .$$

Hälve + 58,4 .

Ahelasenduse arvestust kontrollitakse

$\text{Kasum}_{pl.}$	$\text{Kasum}_{teg.}$	Hälve
505,6	565,6	+ 60,0

Üksikute plaaniülesannete mõju: -5,0 + 6,6 + 58,4 =
= + 60,0 .

Analüüs näitab, et kaubandusorganisatsioon täitis ning ületas kasumiplaani põhiliselt käibekulude kokkuhoiu arvel ning osaliselt tegeliku realiseeritud hinnatäiendi suurene-

mise tõttu. Kasumi suurenemist realiseeritud hinnatäiendi % suurenemise tõttu ei saa üldreeglina kaubandusorganisatsiooni teeneks lugeda, sest muutus on tingitud kas kaubakäibestruktuuri muutustest või muudatustest hinnatäiendi määrades.

Käibekulude kokkuhoidu kaubandusorganisatsioonis hinnatakse üldreeglina positiivseks. Käibekulude kokkuhoid saavutatakse tavaliselt siis, kui on ületatud jaekäibeplaan, sest nn. püsivkulud ei suurene proportsionaalselt käibe kasvuga, vaid jäävad püsima kindlale summale. N. kaubandusorganisatsioon on suutnud kokku hoida käibekulusid, vaatamata sellele et jaekäibeplaan on täitmata. Analüüsiga tuleb kindlaks määrata, milliste käibekulude liikide arvel kokkuhoid on saavutatud ning kuidas seda hinnata.

N. kaubandusorganisatsiooni käibekulude plaani täitmist analüüsitaval aastal iseloomustab tabel 3. Tabeli andmetest nähtub, et N. kaubandusorganisatsioon on jaekaubanduse käibekulusid tegelikult suutnud kokku hoida mõnevõrra suuremas summas, kui seda väljendavad tabeli 2 andmed. See selgub püsivate käibekulude analüüsist. Kuna püsivaid käibekulusid plaani täitmisega ei korrigeerita, siis võis kaubandusorganisatsioon püsivate käibekuludena kulutada, sõltumata jaekaubakäibeplaani alatäitmisest, 514 800 rubla, s. o. 5200 rubla võrra rohkem plaani täitmisega korrigeeritud plaanilisest käibekulude üldsummast (509 600 rubla).

Tabeli 3 andmetest selgub, et kasumiplaani täitmise põhjustanud käibekulude kokkuhoiust (63 600 rbl.) langeb muutuvkulude kokkuhoiule 29 100 rubla e. 45,7 %. Ülejäänud osa langeb püsivate kulude kokkuhoiu arvele, nende hulgas omakorda põhiliselt jooksva remondi summade kokkuhoiule. Seda ei saa lugeda positiivseks, sest jooksva remondi plaani mittetäitmine mõjub negatiivselt kaubandusorganisatsiooni materiaalsele baasile ning halvab tarbijate esteetilist ja kultuurilist teenindamist. Teiselt poolt tuleb tunnistada, et kaubandusorganisatsiooni tegevus oli korraldatud ratsionaalselt, sest muutuvate kulude kokkuhoid tingimustes, kui ei ole täidetud kaubakäibeplaan, nõuab säästlikku käibekulude jaotamist.

Tabel 3.

N. kaubandusorganisatsiooni jaekaubanduse käibekulud.

Käibekulude liik	Käibekulude plaan plaanilise kaubakäibe alusel		Käibekulude plaan tegeliku kaubakäibe alusel		Tegelikud käibekulud		Hälve	
	Summa	%	Summa	%	Summa	%	6 - 4	6 - 2
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I. Muutuvad kulud								
1. Transpordikulud (r.1+2)	294,1	0,64	291,3	0,64	287,3	0,63	- 4,0	- 6,8
2. Töötasu	1080,0	2,35	1069,6	2,35	1071,0	2,35	+ 1,4	- 9,0
3. Kaupade säilitamise, sorteerimise ja müügiks ettevalmistamise kulud	87,3	0,19	86,5	0,19	93,4	0,21	+ 6,9	+ 6,1
4. Krediidikulud	91,9	0,20	91,0	0,20	90,8	0,20	- 0,2	- 1,1
5. Kaupade loomulik kadu	59,4	0,13	59,2	0,13	53,7	0,12	- 5,5	- 6,0
6. Taarakaod	23,0	0,05	22,8	0,05	24,8	0,05	+ 2,0	+ 1,8
7. Muud kulud	142,5	0,31	141,1	0,31	110,7	0,24	-30,4	-31,8
Kokku I	1778,5	3,87	1761,5	3,87	1731,7	3,80	-29,8	-46,8

Sellest lahutatakse ladude kulud, mis osanevad ühiskondlikule toitlustamisele	73,5	0,16	72,8	0,16	72,1	0,16	- 0,7	- 1,4
	1705,0	3,71	1688,7	3,71	1659,6	3,64	-29,1	-45,4
II. Püsivad kulud								
1. Ruumide üürikulud ja amortisatsioon (r.4+5)	303,3	0,66	-	-	292,3	0,64	-	-11,0
2. Jooksva remondi kulud	73,5	0,16	-	-	50,4	0,11	-	-23,1
3. Väikeinventari kulumine	41,4	0,09	-	-	39,6	0,09	-	- 1,8
4. Reklaamikulud	9,2	0,02	-	-	7,7	0,02	-	- 1,5
5. Ülenormatiivsed kaubakaod	-	-	-	-	10,3	0,02	-	+10,3
6. Kaadri ettevalmistamise kulud	13,9	0,03	-	-	13,3	0,03	-	- 0,6
7. Kõrgemalseisvate organisatsioonide administratiiv-valitsemiskulud	73,5	0,16	-	-	66,7	0,15	-	- 6,8
Kokku II	514,8	1,12	(509,6) 514,8	1,12	480,3	1,06		-34,5
Käibekulud kokku	2219,8	4,83	(2198,3) 2203,5	4,83	2139,9	4,70	63,6	

Eelnevast järeldub, et jaekäibeplaani mittetäitmine mõjub negatiivselt kaubandusorganisatsiooni finantsmajanduslikule tegevusele ja finantsolukorrale. Seepärast on oluline uurida põhjusi, mis takistasid jaekäibeplaani täitmist. Sel eesmärgil koostatakse analüüsitava aasta plaaniline ja tegelik jaekäibe bilanss järgmise põhiskeemi kohaselt:

$V_1 + O = M + V_n$, kus

V_1 - kaubavarud analüüsitava aasta algul,

O - kaupade sissetulek,

M - kaupade väljaminek.

"Kaupade väljamineku" all näidatakse jaekäive, kaupade loomulik ja ülenormatiivne kadu, hulgikäive ning muud kaupade väljaminekud.

V_n - kaubavarud analüüsitava aasta lõpul.

Plaaniline ja tegelik jaekäibebilanss koostatakse jaehinnas. Bilansis on plaanilised kaubavarud antud omahinnas ilma hooajaliste ja ennetähtaegselt kohaleveetud kaubavarudeta (vt. rida 28, veerud 4 ja 5). Plaanilise jaekäibe bilansi koostamiseks tuleb plaanilised kaubavarud väljendada jaehinnas. Plaanilised kaubavarud jaehinnas leitakse järgmiselt: kaubavarude normatiivile (rida 28) liidetakse hooajalised ja ennetähtaegselt kohaleveetud kaubavarud nendele väljaantud tegelike pangakrediitide ulatuses (read 138 ja 140). Sellega saadakse plaanilised kaubavarud omahinnas, mis moodustavad 94,71 % jaehinnast:

jaehind (100 %) - plaaniline realiseeritud hinnatäiendi tase (5,93 %) + plaaniline transpordikulude tase (0,64 %) = = plaaniline omahind (94,71).

Plaanilised kaubavarud jaehinnas:

a) aasta algul 9180,5 - 94,71 %
x - 100 %

$$X = \frac{9180,5 \cdot 100}{94,71} = 9693,3 .$$

B) aasta lõpul

9562,3 - 94,07 %

X - 100 %

$$X = \frac{9562,3 \cdot 100}{94,71} = 10\ 096,4 .$$

Jaekäibe bilanss $_{plaaniline}$ =9693,3+46421,9=45959,0+59,8+....
..... + 10096,4

Jaekäibe bilanss $_{tegelik}$ = 9828,5+46289,5=

Hälve + 135,2 | - 132,4 |

= 45513,3 + 53,7 + 10,3 + 763,1 + 9777,6

-445,7 | - 6,1 | + 10,3 | 763,1 | - 318,8

$M_{plaaniline}$ koosneb:
jaekäibeplaan,
kaupade loomulik kadu (lisa 5, rida 12, veerg 2 - 0,13 %),

$M_{tegelik}$ koosneb:
tegelik jaekäive,
kaupade loomulik kadu (lisa 5, rida 12, veerg 1)
kaupade ülenormatiivne kadu (lisa 5, rida 13, veerg 1),
kaupade hulgikäive (lisa 4, rida 28 - rida 22).

Plaanilise ja tegeliku jaekäibe bilansi võrdlemine näitab, et kaubandusorganisatsioonil olid koos hooajaliste ja ennetähtaegselt kohaleveetud kaupadega aasta algul ülenormatiivsed kaubavarud. Analüüsitava aasta jooksul sai kaubandusorganisatsioon kaupu 132,4 tuhande rubla võrra vähem kui plaanis ette nähtud. Kaupade sissetulekuplaani mittetäitmine võis olla tingitud mitmesugustest põhjustest, mille avas-

tamiseks ei piisa aastaaruande materjalidest. Selleks tuleb täiendavalt uurida kaubandusorganisatsioonide tellimusi, eraldatud kaubafonde ja nende realiseerimist. Teoreetiliselt võivad esineda järgmised võimalused:

1) kaubandusorganisatsioon ei planeerinud õigesti tarbimise mahtu, struktuuri ja nende kaubakatet ning esitas tellimused kaupadele liiga väikesed;

2) kaubandusorganisatsioonile ei kinnitatud kaubafonde kooskõlas tellimustega, vaid need eraldati väiksemana;

3) kaubafondid olid eraldatud, kuid hankijad jätsid need realiseerimata.

Aastaaruande materjalidest nähtub, et hankijad on tõepoolest jätnud osa kohustustest realiseerimata. Kaubandusorganisatsioon on hankijate suhtes rakendanud sanktsioone - kaupade puuduhangete eest saadud trahvid moodustasid analüüsitaval aastal 12600 rubla (lisa 2, rida 14). Kaubakatte puudujäägist analüüsitaval perioodil annab tunnistust see, et aasta lõpuks langesid kaubavarud tunduvalt alla normatiivi. Kaubandusorganisatsioonis liikus aasta jooksul ka mittenõutavaid kaupu, mida realiseeriti hulgikäibe korras teistele organisatsioonidele.

Edasises üksikasjalikus analüüsis tuleks välja selgitada, kas kaupade sissetulekuplaani ning käibeplaani mittetäitmine esines toidu- või tööstuskaupade osas, ning seejärel juba konkreetsed kaubarühmad, millega kauplemises häired esinesid. See võimaldab kavandada abinõud esinenud puuduste likvideerimiseks plaanitaval aastal.

Teiseks põhiliseks tegevusharuks N. kaubandusorganisatsioonis oli ühiskondlik toitlustamine. Tabeli 3 andmetest nähtub, et kaubandusorganisatsioon suutis ühiskondliku toitlustamise plaaniülesanded edukalt täita, välja arvatud käibekulude plaan. Vaatamata sellele pakub huvi välja selgitada, kuidas kaubandusorganisatsioon nende tulemusteni jõudis.

N. kaubandusorganisatsiooni ühiskondliku toitlustamise

käibeplaani täitmist ning käibestruktuuri iseloomustavad järgnevad andmed:

T a b e l 4 .

Ühiskondliku toitlustamise käibeplaani täitmine.

	Plaan		Tegelik	
	tuh. rbl.	%	tuh. rbl.	%
Ühiskondliku toitlustamise käive	6610,0	100,0	6833,0	100,0
a) ostukaubad	2902,0	44,0	2954,0	43,2
b) omatoodang	3714,0	56,0	3879,0	56,8

Kaubandusorganisatsioon suutis eriti edukalt täita omatoodangu plaani (104,4 %), kusjuures omatoodangu osatähtsus ühiskondliku toitlustamise käibes kujunes suuremaks, kui plaanis oli ette nähtud. See on kahtlemata positiivseks näitajaks. Käibeplaani täitmine lõi eeldused ka kasumiplaani täitmiseks. Üksikute plaaniülesannete täitmine avaldas kasumi kujunemisele mõju järgmiselt:

$$\text{Kasum}_{pl.} = \frac{6616,0 \cdot 19,47}{100} - \frac{6616,0 \cdot 18,89}{100} = 1288,1 - 1249,8 =$$

$$= 38,3 .$$

Kaubakäibeplaani täitmise mõju kasumile

$$\frac{6833,0 \cdot 19,46}{100} - \frac{6833 \cdot 18,89}{100} =$$

$$= 1330,2 - 1290,7 = 39,5 .$$

Hälve + 1,2 .

Käibeplaani ületamise tõttu suurenes ühiskondliku toitlustamise kasum 1200 rubla võrra.

Keskmise hinnatäiendi taseme muutumise mõju

$$\frac{6833,0 \cdot 19,75}{100} - \frac{6833 \cdot 18,89}{100} =$$

$$= 1353,4 - 1290,7 = 62,7.$$

Hälve + 23,2 .

Keskmise hinnatäiendi taseme tõusu tõttu suurenes ühiskondliku toitlustamise kasum 23 200 rubla võrra.

Käibekulude plaani täitmise mõju

$$\frac{6833 \cdot 19,75}{100} - \frac{6833 \cdot 18,97}{100} =$$

$$= 1353,4 - 1301,2 = 52,2 .$$

Hälve - 10,5 .

Käibekulude ülekulu vähendas ühiskondliku toitlustamise kasumit 10 500 rubla võrra.

Mis siis põhjustas ja milliste kululiikide osas esines ühiskondliku toitlustamise käibekulude ülekulu? Sellele annab selgituse tabel 5. Tabeli andmetest nähtub, et analüüsitaval aastal tekkis kaubandusorganisatsioonil ühiskondliku toitlustamise käibekulude ülekulu põhiliselt kahe kululiigi arvel. Muutuvate kulude osas oli see põhjustatud töötasufondi (+14 500 rubla) ning püsivate kulude osas väikeinventari ülekulust. Võib arvata, et töötasu ülekulu tekkis käibestruktuuri muutumisega - tegelikult oli omatoodangu osatähtsus käibes suurem, kui plaanis ette nähtud. Sellega loomulikult suurenes ka töömahukus. Üleplaaniline väikeinventari kulumine on tõenäoliselt tingitud toidunõude sagedasest purunemisest ning kulutustest nende asendamiseks uutega. Kehtiva korra kohaselt kantakse uue väikeinventari muretsemisel 50% nende maksumusest käibekuludesse.

Ühiskondliku toitlustamise varustamist kaupade ja toorainega analüüsitaval aastal väljendab plaaniline ja tegelik ühiskondliku toitlustamise käibebilanss. Plaanilised kaupade ja tooraine varud jaehinnas olid:

1) aasta algul

285,4 - 81,07 %
X - 100,0 %
X = 352,0

2) aasta lõpul

312,0 - 81,07 %
X - 100,0 %
X = 384,9.

ÜT käibebilanss plaaniline

	V_1		O		M			V_n
	352,0	+	6655,1	=	6616,0	+ 6,2	+	384,9
ÜT käibebilanss tegelik								
	265,6	+	6886,6	=	6833,0	+ 5,2	+1,2+2,8+	310,0
	-86,4	+	231,5	+	219,0	+ 1,0	+1,2+2,8-	74,9

Ühiskondlikus toitlustamises olid kaupade ja tooraine varud nii aasta algul kui ka aasta lõpul alla normatiivi. Samal ajal on tugevasti ületatud kaupade müügiplaan. See tähendab, et kaupade ja tooraine tegelik ringluskiirus ühiskondlikus toitlustamises on plaanilisega võrreldes suurem. Ühiskondliku toitlustamise käibeplaan on ületatud seetõttu, et ühiskondlik toitlustamine sai analüüsitaval aastal kaupu ja tooraineid üle plaani. Võrreldes jaekaubandusega on tulemus otse vastupidine. Teatavaks põhjuseks on ka see, et ühiskondlikud toitlustamisettevõtted varustatakse nõutavamate ja defitsiitsemate toidukaupadega esmajärjekorras.

T a b e l 5 .

N. kaubandusorganisatsiooni ühiskondliku toitlustamise käibekulud.

Käibekulude liik	Käibekulude plaan plaanilise kaubakäibe alusel		Käibekulude plaan tegeliku kaubakäibe alusel		Tegelikud käibekulud		Hälve	
	tuh.rbl.	%	tuh.rbl.	%	tuh.rbl.	%	6–4	6–2
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I. Muutuvad kulud								
1. Transpordikulud	35,7	0,54	36,9	0,54	35,7	0,52	- 1,2	-
2. Töötasu	678,8	10,26	701,1	10,26	715,6	10,44	+14,5	+36,8
3. Kütus tootmisotstarbeks	76,7	1,16	79,3	1,16	78,5	1,14	- 0,8	+ 1,8
4. Kaupade säilitamise, sorteerimise ja müügiks ettevalmistamise kulud	17,9	0,27	18,4	0,27	20,7	0,30	+ 2,3	+ 2,8
5. Kaupade loomulik kadu	6,0	0,09	6,1	0,09	5,2	0,08	- 0,9	- 0,8
6. Taarakaod	1,3	0,02	1,4	0,02	1,2	0,02	- 0,2	- 0,1
7. Muud kulud	64,8	0,98	67,0	0,98	66,8	0,98	- 0,2	+ 2,0
8. Laokulud, mis osanevad ühiskondlikule toitlustamisele	69,5	1,05	71,7	1,05	72,1	1,05	+ 0,4	+ 2,6
Kokku I	950,7	14,37	981,9	14,37	995,8	14,53	+13,9	+45,1

II. Püsivad kulud								
1. Ruumide ja inventari üüri- ja korrashoiukulud, amortisatsioon	137,0	2,07	-	-	136,0	1,98	-	-1,0
2. Jooksva remondi kulud	38,4	0,58	-	-	35,6	0,51	-	-2,8
3. Väikeinventari kulumine	87,3	1,32	-	-	96,8	1,41	-	+9,5
4. Reklaamikulud	1,3	0,02	-	-	2,2	0,03	-	+0,9
5. Ülenormatiivsed kaubakaod	-	-	-	-	1,2	0,02	-	+1,2
6. Kaadri ettevalmistamise kulud	6,6	0,10	-	-	6,6	0,10	-	-
7. Kõrgemalseisvate organisatsiooniide administratiiv-valitsemiskulud	28,5	0,43	-	-	27,0	0,39	-	-1,5
Kokku II	229,1	4,52	299,1	(4,36) 4,52	305,4	4,44	+x	+6,3
Käibekulud kokku:	1249,8	18,89	1281,0	18,89	1301,2	18,97	+20,2	x

3. BILANSI ETTEVALMISTAMINE ANALÜÜSIKS.

3.1. Bilansi õigsuse ja reaalsuse kontrollimine.

Enne bilansi analüüsi juurde asumist on tarvis kontrollida bilansi koostamise ja teiste selle töö juurde kasutatavate raamatupidamise aruandlusmaterjalide õigsust. Vigade ilmnemisel tuleb need vastavalt parandada.

Peale selle kontrollitakse bilanssi materiaalsest seisukohast, s. o. tehakse kindlaks tema reaalsus. Reaalseks loetakse ainult selline bilanss, milles on märgitud kõik see, mis tegelikult oli ettevõttes bilansi koostamise päevaks.

Iga summa, mis on arvestatud bilansi vastaval kontol, peab olema tõestatud rahalis- ja kaubalis-materiaalsete väärtuste inventeerimisaktidega, väljakirjutustega, teatistega või aktidega arvelduste võrdlemise kohta jt. Seejuures on vaja hoolikalt kontrollida kaubalis-materiaalsete väärtuste inventeerimisakte ja teisi bilansi reaalsust tõestavaid dokumente.

3.2. Bilansi puhastamine.

Nagu juba nimetatud, on tarvis organisatsiooni või ettevõtte bilansi kvaliteetseks analüüsimiseks eelkõige anda õige hinnang tema varalise olukorra kohta. On vaja, et kõik ettevõtte väärtused oleksid väljendatud nende tegelikus maksumuses. Kuid raamatupidamisbilansis on mõned väärtused (põhivahendid, kaubad jt.) näidatud kõrgendatud hindades.

Peale selle esineb selles summasid, mis pole seotud organisatsiooni varalise olukorraga ja suurendavad bilansi summat. Seepärast nimetatakse raamatupidamise bilanssi brutobilansiks.

Enne analüüsimisele asumist on tarvis brutobilanss puhastada kõigist summadest, mis kõrgendavad üksikute bilansikirjete väärtust ja bilansi summat. Selliselt puhastatavat bilanssi nimetatakse netobilansiks.

Tabel 6.

N. kaubandusorganisatsiooni brutobilansi puhastamine.

Aktiva / Passiva	Põhifondid		Kaubad		Väikevahendid		Tööliste ja teenistujate individuaalelamute ehitamiseks antud laenud		Kokku aasta algul	Kokku aasta lõpul
	Aasta algul	Aasta lõpul	Aasta algul	Aasta lõpul	Aasta algul	Aasta lõpul	Aasta algul	Aasta lõpul	Aasta algul	Aasta lõpul
Brutosaldod	2014,7	2540,8	10192,4	10171,5	434,3	474,1	11,1	7,2	12652,5	13193,6
Põhifondide kulumine	253,1	382,1							253,1	382,1
Hinnatäiend kaupadele			557,6	561,5					557,6	561,5
Väikevahendite kulumine					201,4	236,4			201,4	236,4
Tööliste ja teenistujate individuaalelamute ehitamiseks saadud laenud							11,1	7,2	11,1	7,2
Netosaldod	1761,6	2158,7	9634,8	9610,0	232,9	237,7	-	-	11629,3	12006,4

3.3. Netobilansi koostamine.

Netobilansis näidatakse kõik bilansikirjed reaalhindes. Ülevaatlikkuse süvendamiseks rühmitatakse netobilansi jaod ja kirjed vastavalt nende majanduslikule iseloomule. Rühmitamise läbiviimiseks koostatakse kahepoolne bilansitabel (vt. tabel 7), milles vahendid (aktiva pool) paigutatakse vastakuti nende katteallikatega (passiva pool), mis võimaldab selgitada vahendite ja nende allikate omavahelist seost. Netobilansi kirjetes tehakse ka mõningad ümberpaigutused. Nii arvatakse omavahendite ja nendega võrdsustatud vahendite hulka püsivad passivad normatiivide piirides, vahe püsivate passivate normatiivse ja tegeliku seisu vahel lisatakse kreditoorsele võlgnevusele. See on põhjustatud kehtivast omakäibevahendite summa kindlaksmääramise korrast bilansi järgi. Omakäibevahendite summa leitakse: omavahendite ja nendega võrdsustatud vahendite summast, kuhu on püsivad passivad arvatud normatiivide piires (bilansi rida 135, veerud 3 ja 4), lahutatakse põhifondide ja käibeväliste aktivate summa (bilansi rida 13, veerud 1 ja 2) ning saadakse omavahendite ja nendega võrdsustatud vahendite summa käibes (bilansi rida 14, veerud 1 ja 2).

Rühmitatud netobilanss väljendab kaubandusorganisatsiooni vahendite üldmahtu aasta algul ning aasta lõpul, vahendite ja nende allikate struktuuri ning aasta jooksul toimunud muudatusi. Bilansi struktuur oleneb ettevõtte majandusliku tegevuse iseloomust, struktuuri muudatused annavad tunnistust muudatustest majanduslikus tegevuses. Bilansi struktuuri analüüsimisel selgitatakse eriti: a) missugune vahekord on käibeväliste vahendite ja käibevahendite vahel, samuti omavahendite ja laenatud vahendite vahel, b) kuidas muutusid debitoorne ja kreditoorne võlgnevus, c) kas kapitaalmahutusteks kasutatakse vahendeid õigesti.

N. kaubandusorganisatsioonil oli brutobilansi järgi vahendeid aasta algul 13 930 800 rubla ning aasta lõpul 15 076 100 rubla, sellest moodustasid reaalsed vahendid (ne-

N. kaubandusorganisatsiooni

AKTIVA	Aasta algul		Aasta lõpul		Hälve	
	Summa	%	Summa	%	Summa	%
1	2	3	4	5	6	7
A. Põhifondid ja käibevälised aktivad						
1.Põhifondid	1761,6	82,0	2158,7	77,5	+397,1	-4,5
2.Käibest eemaldatud vahendid	384,9	18,0	621,5	22,5	+236,6	+4,5
Kokku A	2146,5	16,8	2780,2	20,0	+633,7	+3,2
B. Normeeritud kaubalis-materiaalsed ja rahalised väärtused						
1.Kaubad	9634,8	93,4	9610,0	91,8	-24,8	-1,6
2.Kaubalis-materiaalsed väärtused teistes majandusliku tegevuse harudes	0,1	0,0	0,3	0,0	+ 0,2	-
3.Muud kaubalis-materiaalsed väärtused	478,0	4,6	524,2	5,0	+46,2	+0,4
4.Normeeritud rahalised vahendid	197,5	2,0	1315,9	3,2	+118,4	+1,2
Kokku B	10310,4	79,8	10450,4	75,2	+140,0	-4,6

netobilanss.

Tabel 7.

PASSIVA	Aasta algul		Aasta lõpul		Hälve	
	Summa	%	Summa	%	Summa	%
8	9	10	11	12	13	14
A. Omavahendid ja nendega võrdsete vahendite allikad						
1.Omavahendid	6911,3	99,0	7734,2	99,1	+822,9	+0,1
2.Püsivad passivad	68,0	1,0	70,0	0,9	+ 2,0	-0,1
Kokku A	6979,3	54,0	7804,2	56,1	+824,9	+2,1
B. Pangakrediidid kaubalis-materiaalsete väärtuste tagatisel	4939,4	100,0	5524,1	100,0	+584,7	-
Kokku B	4939,4	38,3	5524,1	39,8	+584,7	+1,5

1	2	3	4	5	6	7
C. Normeerimata rahalised vahendid, arveldused ja muud aktivad						
1.Normeerimata rahalised vahendid	18,8	4,5	20,9	3,4	+2,1	-1,1
2.Väljasaadetud kaubad	36,8	8,8	130,2	21,5	+93,4	+12,7
3.Müük järelmaksuga	314,7	75,0	380,8	62,9	+66,1	-12,1
4.Debitoorne võlgnevus	48,1	11,4	65,3	10,8	+17,2	- 0,6
5.Muud aktivad	1,5	0,3	8,3	1,4	+ 6,8	+ 0,9
Kokku C	419,9	3,2	605,5	4,4	+185,6	+ 1,2
D. Kapitaalmahutused	30,8	0,2	52,8	0,4	+ 22,0	+ 0,2
NETOBILANSS	12907,6	100,0	13888,9	100,0	+981,3	-

Tabel 7 (järg).

8	9	10	11	12	13	14
C. Mitmesugused pangakrediidid, arveldused ja muud passivad						
1.Lühiajalised pangakrediidid	30,1	3,1	23,0	4,5	- 7,1	+1,4
2.Kreditoorne võlgnevus	879,2	91,8	433,6	85,5	-445,6	-6,3
3.Muud passivad	48,8	5,1	51,2	10,0	+ 2,4	+4,9
Kokku C	958,1	7,5	507,8	3,7	-450,3	-3,8
D. Kapitaalmahutuste allikad	30,8	0,2	52,8	0,4	+ 22,0	+0,2
NETOBILANSS	12907,6	100,0	13888,9	100,0	+981,3	-

tobilansi järgi) aasta algul 12 907 600 rubla (92,7 % brutobilansist) ning aasta lõpul 13 888 900 rubla (92,1 % brutobilansist). Aasta algul oli paigutatud majanduslikku käibesse 10 730 300 rubla ehk 83,1 % ning aasta lõpul 11 055 900 rubla ehk 79,6 % vahendite üldsummast. Käibevahendite osatähtsuse vähenemine on tingitud põhiliselt sellest, et analüüsitaval aastal suurenesid oluliselt ning kaibevahenditest kiiremas tempos just põhifondid ja käibevälised aktivad - 633 700 rubla võrra ehk 5,2 %. Vahendite struktuurimuudatusi analüüsitakse sügavamalt järgnevates osades.

Vahendite allikate osas toimusid analüüsitaval aastal järgmised põhilised muudatused: omavahendid ja nendega võrdsustatud vahendid suurenesid 824 900 rubla võrra ning nende osatähtsus kasvas 54,0 %-lt aasta lõpuks 56,1 %-le. See annab tunnistust sellest, et kaubandusorganisatsiooni finantsmajanduslik olukord on aasta lõpuks tugevnenud. Ka pangakrediidid on aasta lõpuks aasta algusega võrreldes suurenenud 584 700 rubla võrra ehk 1,5 %. Edasises analüüsi käigus tuleb selgitada, kas selline krediidi suurenemine on seaduspärane.

4. VAHENDITE KATTEALLIKATE JA PAIGUTUSE ANALÜÜS.

4.1. Vahendite katteallikate analüüs.

Vahendite katteallikate analüüsimiseks koostatakse malelauakujuline bilanss, mis peab näitama, missuguste allikate arvel kaetakse vahendid, kuivõrd ratsionaalselt kasutatakse omavahendeid, kuidas on kasutatud Riigipanga laenud, missuguste allikate arvel kaetakse debitoorne võlgnevus jne. Malelauakujulise bilansi koostamisel on aluseks üldised seaduspärasused, mis on ette nähtud kaubandusorganisatsioonidele vahendite paigutamiseks ja kasutamiseks. Nendest seaduspärasustest on tähtsamad:

1. Põhifondid ja käibevälised aktivad kaetakse 100%-liselt omavahenditega ja nendega võrdsustatud vahenditega.

2. Kaubavarud, tooraine ja valmistoodang kaubanduses, ühiskondlikes toitlustamis-ja tootmisettevõtetes kaetakse omavahenditega ja nendega võrdsustatud vahenditega, pangakrediidiga ning kreditoorse võlgnevusega hankijaile. Omakäibevahendite osatähtsus kauba-, tooraine- ja valmistoodangu varude katteallikana sõltub kaubandusorganisatsiooni tegevuse iseloomust ja süsteemikuuluvusest. Plaanilistest kauba-, tooraine- ja valmistoodangu varudest kaetakse omakäibevahenditega: riiklikes jaekaubandusorganisatsioonides 50 %, riiklikes hulgikaubandusorganisatsioonides 40 %, kooperatiivsetes jaekaubandusorganisatsioonides 15 %, kooperatiivsetes hulgikaubandusorganisatsioonides 10 %.

3. Kaubad ja materiaalsed väärtused teistes majandusliku tegevuse harudes kaetakse 100 %-liselt omavahenditega ja nendega võrdsustatud vahenditega.

4. Muud kaubalis-materiaalsed väärtused ja normeeritud rahalised vahendid kaetakse omavahenditega ja nendega võrdsustatud vahenditega minimaalselt normatiivide piires, reeglipäraselt aga siiski tegelike jääkide piires.

5. Väljasaadetud kaubad, järelmaksuga müüdud kaubad, debitoorne võlgnevus ja muud aktivad kaetakse omavahenditega ja nendega võrdsustatud vahenditega, pangakrediidiga, kreditoorse võlgnevusega ja muude passivatega. Väljasaadetud kaubad kaetakse esmajärjekorras muude Riigipanga krediitidega (pangakrediit teel olevate arveldusdokumentide järgi).

6. Kapitaalmahutused tehakse 100%-liselt kapitaalmahutuste finantseerimise allikate arvel.

Olenevalt vahendite kasutamisest võib muidugi esineda kõrvalekaldumisi neist reeglipärasustest.

Tabelist 8 nähtub, et N. kaubandusorganisatsioonil oli paigutatud omavahendeid kaubavarudesse aasta algul 4 039 600 rubla ning aasta lõpul 3 932 800 rubla. Et hinna-

ta, kas omavahendite osavõtumäär on olnud küllaldane, tuleks leida eraldi jooksva realiseerimisega kaubavarud aasta algul. Selleks tuleb üldistest kaubavarudest lahutada hooajalised ja ennetähtaegselt kohaleveetud ning teised kaubavarud, millele antakse pangakrediiti 100 % ulatuses. Kuna bilansis eraldi neid kaupu ei näidata, tuleb analüüsis arvestada nende varud võrdseks väljaantud laenuga - aasta algul 945 500 rubla ja aasta lõpul 965 000 rubla. Kaubavarud, mis kuulusid krediteerimisele erilaenuarve kaudu, olid seega aasta algul 8 689 300 rubla ja aasta lõpul 8 645 000 rubla. Kaubandusorganisatsioonil oli paigutatud omavahendeid kaubavarudesse aasta algul ligikaudu 46,7 % ($\frac{4\,039\,600 \cdot 100}{8\,689\,300}$) ning aasta lõpul 45,5 % ($\frac{3\,932\,800 \cdot 100}{8\,645\,000}$). Riigipanga krediidiga oli jooksva realiseerimisega kaupadest kaetud aasta algul 46,0 % ($\frac{3\,993\,900 \cdot 100}{8\,689\,300}$) ja aasta lõpul 52,6 % ($\frac{4\,559\,100 \cdot 100}{8\,645\,000}$). Kreditoorse võlgnevuse suuruse hindamiseks leitakse kreditoorne võlgnevus hankijaile käibepäevades. Kreditoorne võlgnevus aasta algul moodustas 5,6 ($\frac{813\,200 \cdot 360}{52\,346\,300}$) päeva ja aasta lõpul 2,3 ($\frac{343\,500 \cdot 360}{52\,346\,300}$) päeva. Kui eeldada, et kaubandusorganisatsioonile saabub kaupu aasta jooksul enam-vähem võrdsete saadetistena, ei tohiks kreditoorne võlgnevus normaalselt ületada 3 päeva, s. o. arvelduste aega hankijatega. Aasta algul oli N. kaubandusorganisatsioonil kreditoorne võlgnevus hankijaile ebanormaalselt suur. Võib arvata, et hankijatel oli eelneva aasta realiseerimisplaani täitmine plaanist maha jäänud ning nad püüdsid seda võlga viimastel päevadel likvideerida ning väljastasid kaubandusorganisatsioonile suures koguses kaupu. Analüüsitava aasta lõpuks olid aga kaubafondid ilmselt ammendatud ning kaupade juurdevool väiksem kui keskmiselt aasta jooksul.

N. kaubandusorganisatsiooni vahendite

PASSIVA / AKTIVA	Omavahendid ja püsivad passivad		Riigipanga krediidid kaubalis-materiaalsete väärtuste tagatisel		Muud panga dii
	Aasta algul	Aasta lõpul	Aasta algul	Aasta lõpul	Aasta algul
Põhivahendid ja käibevälised aktivad	2146,5	2780,2			
Kaubad	4039,6	3932,8	4782,0	5333,7	
Kaubad teistes majandusliku tegevuse harudes	0,1	0,3			
Muud kaubalis-materiaalsed väärtused	478,0	524,2			
Normeeritud rahalised vahendid	157,8	315,9			
Normeerimata rahalised vahendid					
Väljasaadetud kaubad		17,1			30,1
Müük järelmaksuga	157,3	190,4	157,4	190,4	
Debitoorne võlgnevus		43,3			
Muud aktivad					
Kapitaalmahutused					
	6979,3	7804,2	4939,4	5524,1	30,1

Tabel 8.

katteallikate malelauakujuline bilanss.

Riigi-kredid	Kreditoorne võlgnevus		Muud passivad ja arveldused		Kapitaalmahutuste allikad		Kokku	
Aasta lõpul	Aasta algul	Aasta lõpul	Aasta algul	Aasta lõpul	Aasta algul	Aasta lõpul	Aasta algul	Aasta lõpul
							2146,5	2780,2
	813,2	343,5					9634,8	9610,0
							0,1	0,3
							478,0	524,2
	39,7						197,5	315,9
			18,8	20,9			18,8	20,9
23,0	6,7	90,1					36,8	130,2
							314,7	380,8
	19,6		28,5	22,0			48,1	65,3
			1,5	8,3			1,5	8,3
					30,8	52,8	30,8	52,8
23,0	879,2	433,6	48,8	51,2	30,8	52,8	12907,6	13888,9

4.2. Põhifondide ja käibeväliste aktivate analüüs.

Kaubandusorganisatsioonide käibevälistes vahendites omavad kõige suuremat osatähtsust põhifondid. Kaubanduse põhifondideks on hooned, ehitused, tehnoloogilised ja kaubanduslikud seadmed, transpordivahendid, majanduslik inventar jne., välja arvatud esemed kasutamisajaga mitte üle ühe aasta ning maksumusega mitte üle 50 rubla.

Põhifondide ja käibeväliste aktivate analüüsimisel uuritakse käibeväliste vahendite struktuuri, põhifondide kasutamise intensiivsust, põhifondide kulumise astet jne., kasutades ajalist ja ruumilist võrdlusmeetodit.

N. kaubandusorganisatsioonis suurenesid põhifondid, käibevälised aktivad ja kapitaalmahutused aasta lõpuks 655 700 rubla võrra aasta algusega võrreldes. Käibeväliste vahendite juurdekasvust moodustas põhifondide juurdekasv 397 100 rubla ehk 60,7 %. Kuna aga eemaldatud vahendite juurdekasvu tempo ($\frac{236\ 600 \cdot 100}{384\ 900} = 61{,}5\ \%$) oli tunduvalt suurem kui põhifondide juurdekasvu tempo ($\frac{397\ 100 \cdot 100}{1\ 761\ 600} = 22{,}6\ \%$), siis vähenes põhifondide osatähtsus käibevälistes vahendites 80,9 %-lt aasta algul 76,4 %-le aasta lõpuks. Järgnevalt tuleb kindlaks teha, kuidas sellega muutus põhifondide kasutamise intensiivsus. Põhifondide kasutamise intensiivsust määratakse kaubakäibega põhifondide ühe rubla kohta. Selleks leitakse analüüsitavale eelneva aasta bilansist põhifondide summa netomaksumuses eelneva aasta alguseks. N. kaubandusorganisatsioonil oli põhifondide analüüsitavale eelneva aasta algul 1 658 800 rubla. Seega moodustas põhifondide keskmine saldo eelneval aastal 1 710 200 ($\frac{1\ 658\ 800 + 1\ 761\ 600}{2}$) rubla ning kaubakäive põhifondide 1 rubla kohta 30,0 rubla ($\frac{51\ 373\ 700}{1\ 710\ 200}$).

Analüüsitaval aastal oli põhifondide keskmine olem 1 960 150 rubla ($\frac{1\ 761\ 600 + 2\ 158\ 700}{2}$) ning kaubakäive põhifondide 1 rubla kohta 26,7 rubla ($\frac{52\ 346\ 300}{1\ 960\ 150}$).

Arvutused näitavad, et analüüsitaval aastal on põhifondide kasutamise intensiivsus küllaltki vähenenud, mis on tingitud põhifondide tunduvalt suuremast kasvutempost kaubakäibega võrreldes. Selline kasvutempode vahekord on õigustatud, sest juba pikemat aega on kaubanduses olnud kitsaskohaks vastupidine tendents - kaubanduse põhifondid on suurenenud tunduvalt aeglasemas tempos kui kaubakäive. Seetõttu on kaubanduse materiaalne baas maha jäänud kaasaja ja tarbijate kultuurse teenindamise nõuetest. N. kaubandusorganisatsioon on analüüsitaval aastal suutnud seda lünka vähendada ning oma materiaalset baasi tugevdada.

Põhifondide dünaamika põhjal saab bilansi järgi kindlaks määrata, kas põhifondid on suhteliselt uuenenud või vananenud. Seda väljendavad põhifondide olemi koefitsiert, mis arvutatakse:

$$K_o = \frac{S_n \cdot 100}{S_b}, \text{ kus}$$

K_o - põhifondide olemi koefitsient,
S_n - põhifondide netosaldo,
S_b - põhifondide brutosaldo

ja põhifondide kulumise koefitsient, mis arvutatakse

$$K_k = \frac{K_p \cdot 100}{S_b}, \text{ kus}$$

K_p - põhifondide kulumine.

Mida suurem on põhifondide olemi koefitsient ja mida väiksem kulumise koefitsient, seda uuemad on kaubandusorganisatsiooni põhifondid. Põhifondide olemi koefitsiendi vähenemine ja kulumise koefitsiendi suurenemine võib olla põhjustatud ka põhifondide struktuurimuudatustest, sellest, et

üldises põhifondide olemis on suurenenud nende põhifondide osatähtsus, mille amortisatsiooninorm %-des on kõrgem. Sellisteks põhifondideks on kerge konstruktsiooniga kaubandusettevõtted, nagu kioskid, paviljonid, müügitelgid jt. ning kaubanduslikud seadmed, mille ekspluateerimisaeg on suhteliselt lühem.

Põhifondide olemi ja kulumise koefitsiendid N. kaubandusorganisatsioonile on:

$$K_o \text{ aasta algul} = \frac{1\,761\,600 \cdot 100}{2\,014\,700} = 87{,}4\ \%\ ,$$

$$K_o \text{ aasta lõpul} = \frac{2\,158\,700 \cdot 100}{2\,540\,800} = 85{,}0\ \%\ ,$$

$$K_k \text{ aasta algul} = \frac{253\,100 \cdot 100}{2\,014\,700} = 12{,}6\ \%\ ,$$

$$K_k \text{ aasta lõpul} = \frac{382\,100 \cdot 100}{2\,540\,800} = 15{,}0\ \%\ .$$

T a b e l 9 .

N. kaubandusorganisatsiooni põhifondide ja käibeväliste aktide analüüs.

Kirje nimetus	Aasta algul		Aasta lõpul		Hälve	
	Summa	%	Summa	%	Summa	%
1	2	3	4	5	6	7
I. Põhifondid	1761,6	100,0	2158,7	100,0	397,1	-
Kokku I	1761,6	80,9	2158,7	76,4	+397,1	- 4,5
II. Eemaldatud vahendid						
1. Kasumieraldised riigieelarvesse	2,9	0,7	218,1	35,2	+215,2	+34,5

Tabel 9 (järg).

1	2	3	4	5	6	7
2.Eraldised sotsialistliku võistluse premeerimisfondi	0,4	0,1	0,9	0,1	+0,5	-
3.Muud eemaldatud vahendid	363,7	94,6	382,1	61,6	+18,4	-33,0
4.Kahjum	17,9	4,6	20,4	3,1	+ 2,5	- 1,5
Kokku II	384,9	17,7	621,5	21,8	+236,6	+ 4,1
III.Kapitaalmahutused						
a)riikliku plaani alusel	5,2	16,3	4,1	7,8	-1,1	- 8,5
b)väljaspool riiklikku plaani	25,6	83,7	41,2	78,0	+15,6	- 5,7
c)töövõtjatele antud avansid			7,5	14,2	+ 7,5	+14,2
Kokku III	30,8	1,4	52,8	1,8	+22,0	+ 0,4
Kokku I - III	2177,3	100	2833,0	100	+655,7	-

Arvutused näitavad, et analüüsitava aastaga on kaubandusorganisatsiooni põhifondid küll suurenenud, kuid keskmine põhifondide ekspluateerimisaeg on pikenenud.

Eemaldatud vahendite suurenemine aasta lõpuks ning muudatused eemaldatud vahendite struktuuris on põhjustatud kasumieraldiste suurenemisest aasta lõpuks 215 200 rubla võrra. Maksed eelarvesse aruandeaasta kasumist moodustasid 218 100 rubla, seega jäi kaubandusorganisatsioonile 415 900 rubla (654 400 - 20 400 - 218 100). Ettevõtete ja organisatsioonide kasumijaotus ja suunamine toimuvad lõplikult pärast aastaaruande kinnitamist. Kõik aruandeaasta vältel tehtud maksed ja eraldised kasumist on avansilised ning ei kuulu aas-

ta jooksul mahakandmisele kasumi summast, vaid näidatakse kontrapassiva reguleerivatel kontodel "Eemaldatud vahendite" all. See võimaldab seda, et kasumi konto bilansis (rida 128) kajastab täielikku kasumi summat kogu aruandeaasta jooksul.

Kaubandusorganisatsioonile jäänud kasumist eraldati 900 rubla sotsialistliku võistluse võitjate premeerimiseks. 20 400 rubla kulus kahjumi katmiseks ning muudeks eemaldamisteks läks 382 100 rubla. Muud eemaldamised koosnevad põhiliselt: maksetest pankadesse kapitaalehituse finantseerimiseks, vahenditest, mis suunatakse uue tehnika juurutamise ja tegevuse laiendamise finantseerimiseks, eraldistest aegunud tegumoe ja mudeliga kaupade allahindluse fondi moodustamiseks jt.

Seega jäi N. kaubandusorganisatsioonil analüüsitava aasta kasumist omakäibevahendite täiendamiseks 32 900 rubla (415 900 - 900 - 382 100).

4.3. K ä i b e v a h e n d i t e a n a l ü ü s .

Käibevahendite kasutamise analüüs on bilansi analüüsi üks põhilisemaid osi, sest käibevahendid moodustavad üldisest vahendite summast 75 - 85 %. Käibevahendite kasutamise analüüs haarab põhiliselt käibevahendite struktuuri, normatiividele vastavuse ja ringluskiiruse analüüsi.

4.3.1. Käibevahendite struktuuri analüüs.

Käibevahendite struktuur ja maht olenevad kaubandusorganisatsiooni tegevuse mahust, iseloomust ning majandusplaanide täitmisest. Seepärast saab käibevahendite struktuuri ja selles toimunud muudatuste põhjal iseloomustada kaubandusorganisatsiooni majanduslikku tegevust ja finantsolukorda.

N. kaubandusorganisatsioonil oli käibevahendeid aasta algul 10 730 300 rubla, sellest normeeritud käibevahendeid 10 310 400 rubla ehk 96,1 %, aasta lõpul 11 055 900 rubla, sellest normeeritud käibevahendeid 10 450 400 rubla ehk

Tabel 10.

N. kaubandusorganisatsiooni käibevahendite struktuur.

Kirje nimetus	Aasta algul		Aasta lõpul		Hälve	
	tuh.rbl.	%	tuh.rbl.	%	tuh.rbl.	%
1	2	3	4	5	6	7
A. Normeeritud kaubalis-materiaalsed ja rahalised väärtused						
I. Kaubad, tooraine ja valmistoodang kaubanduses, ühiskondlikus toitlustamises ja tootmisettevõtetes						
1. Kaubad teel	5,6	0,1	20,0	0,2	+ 14,4	+ 0,1
2. Kaubad ladudes ja baasides	4978,6	51,8	4744,7	49,4	- 233,9	- 2,4
3. Kaubad jaeettevõtetes	4153,4	43,0	4270,4	44,5	+ 117,0	+ 1,5
4. Kaubad ja tooraine ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes	235,5	2,4	272,2	2,8	+ 36,7	+ 0,4
5. Kaubad juurviljahoidlates	141,2	1,5	215,1	2,2	+ 73,9	+ 0,7
6. Tooraine ja valmistoodang tootmisettevõtetes	88,0	0,9	73,9	0,8	- 14,1	- 0,1
7. Lõpetamata toodang	2,3	-	1,3	-	- 1,0	-
8. Valmistoodang	2,1	-	0,7	-	- 1,4	-
9. Väljasaadetud kaubad	28,1	0,3	11,7	0,1	- 16,4	- 0,2
Kokku I	9634,8	89,9	9610,0	86,9	- 24,8	- 3,0

Tabel 10 (järg).

1	2	3	4	5	6	7
II. Kaubad teistes majandusliku tegevuse harudes	0,1	-	0,3	-	+0,2	-
III. Muud kaubalis-materiaalsed väärtused						
1. Taara	132,3	27,7	142,3	27,2	+10,0	- 0,5
2. Tulevaste perioodide kulud	1,7	0,4	0,9	0,2	- 0,8	- 0,2
3. Väikevahendid	232,9	48,7	237,7	45,4	+ 4,8	- 3,3
4. Kütus	27,3	5,7	57,1	10,8	+29,8	+ 5,1
5. Materjalid majanduslikuks otstarbeks	83,8	17,5	86,2	16,4	+ 2,4	- 1,1
Kokku III	478,0	4,4	524,2	4,7	+46,2	+ 0,3
IV. Normeeritud rahalised vahendid						
1. Kassa	65,1	32,8	48,3	15,2	-16,8	-17,6
2. Rahalised vahendid teel	132,4	67,2	267,6	84,8	+135,2	+17,6
Kokku IV	197,5	1,8	315,9	2,9	+118,4	+ 1,1
Kokku A	10310,4	96,1	10450,4	94,5	+140,0	- 1,6
B. Normeerimata rahalised vahendid, arveldused ja muud aktivad						
I. Normeerimata rahalised vahendid	18,8	4,5	20,9	3,5	+ 2,1	- 1,0

Tabel 10 (järg).

1	2	3	4	5	6	7
II. Väljasaadetud kaubad	36,8	8,8	130,2	21,4	+ 93,4	+ 12,6
III. Järelmaksuga müüdud kaubad	314,7	75,0	380,8	62,9	+ 66,1	- 12,1
IV. Debitoorne võlgnevus	48,1	11,4	65,3	10,8	+ 17,2	- 0,6
V. Muud aktivad	1,5	0,3	8,3	1,4	+ 6,8	+ 1,1
Kokku B	419,9	3,9	605,5	5,5	+185,6	+ 1,6
Kokku käibevahendid	10730,3	100,0	11055,9	100,0	+325,6	-

94,5 %. Analüüsitava aasta jooksul suurenesid käibevahendid 325 600 rubla võrra, sealhulgas normeeritud käibevahendid 140 000 rubla võrra ning normeerimata käibevahendid 185 600 rubla võrra.

Analüüsi käigus tuleb kindlaks teha, kuidas on muutunud käibevahendite kasutamise intensiivsus seoses käibevahendite mahu suurenemisega. Selleks tuleb võrrelda käibevahendite dünaamika tempot kaubakäibe dünaamika tempoga - arvutatakse kaubakäive käibevahendite iga rubla kohta analüüsitaval ja sellele eelneval aastal. Arvutuse läbiviimiseks on vaja teada käibevahendite keskmist jääki analüüsitaval ja sellele eelneval aastal. Kõige täpsem tulemus saadakse kronoloogilise keskmise abil. Aastabilansi alusel on võimalik leida käibevahendite keskmine jääk aritmeetilise keskmisena. N. kaubandusorganisatsioonis oli keskmine käibevahendite summa analüüsitaval aastal 10 893 100 ($\frac{10\ 730\ 300 + 11\ 055\ 900}{2}$) rubla ning analüüsitavale eelneval aastal 9 983 400 rubla. Seega moodustas kaubakäive iga käibevahendite rubla kohta analüüsitaval aastal 4 rubla 81 kop. ($\frac{52\ 346\ 300}{10\ 893\ 100}$) ning analüüsitavale eelneval aastal 5 rubla 15 kop. Käibevahendite kasutamise intensiivsus on eelmise aastaga võrreldes langenud. See tähendab, et ka käibevahendite ringluskiirus on vähenenud, sest mida suurem on käibevahendite kasutamise intensiivsus, seda suurem on nende ringluskiirus. Käibevahendid on kaubandusorganisatsioonis suurenenud kiiremini kui kaubakäive. Selline tendents on õigustatud, kui käibevahendite suurenemine toimub põhiliselt kaubavarude arvel, sest kaupade nomenklatuur ja sortiment suurenevad kaubandusorganisatsioonides järjekindlalt. Seda nõuavad tarbijate huvid. N. kaubandusorganisatsioonis on aga kaubavarud aasta lõpuks vähenenud 24 800 rubla võrra, käibevahendite kasv on toimunud põhiliselt muude kaubalis-materiaalsete väärtuste (+46 200 rubla), normeeritud rahaliste vahendite (+118 400 rubla) ning normeerimata rahaliste vahendite, arvelduste ja muude aktivate (+185 600

rubla) arvel. Et lõplikult hinnata käibevahendite kasutamist, on vaja analüüsida ka käibevahendite vastavust normatiividele ja nende ringluskiirust.

4.3.2. Käibevahendite normatiividele vastavuse analüüs.

Et kindlustada käibevahendite otstarbekas kasutamine, selleks normeeritakse neist valdav osa. Normatiivid kehtestatakse kaupadele ja rahalistele vahenditele päevades, muudele kaubalis-materiaalsetele väärtustele summaliselt. Bilansis on aga kõik normatiivid ning tegelikud kaubalis-materiaalsete ja rahaliste väärtuste jäägid antud summaliselt. Analüüsi käigus tuleb need väljendada ka päevades, sest viimasel näitajal on analüütiliselt suurem väärtus, kuna selles on arvestatud kaubakäibe muutumist. Kaubavarude näitajat päevades nimetatakse laovälteks ning arvutatakse:

$$L_v = \frac{V_1 \cdot P}{M}, \text{ kus}$$

L_v - laovälde päevades,
V_1 - kaubavaru teatud ajamomendi seisuga,
P - vaadeldava perioodi pikkus päevades,
M - vaadeldava perioodi kaubakäive.

Laovälte valemis võetakse kaubavarud ja kaubakäive omahinnas. Kaubakäive omahinnas = kaubakäive jaehinnas - realiseeritud hinnatäiend + transpordikulud.

Kaubavarude normatiiv päevades kaupadele jaekaubanduses aasta algul on arvestatud N. kaubandusorganisatsioonile:

45 959,0 (jaekäibe plaan) - 2725,5 (realiseeritud hinnatäiendi plaan plaanilise käibe alusel) + 294,1 (plaanilised transpordikulud) = 43 527,6 (jaekäibe plaan omahinnas).

N. kaubandusorganisatsiooni käibevahendite

Kirje nimetus	Normatiiv				Tegelik				Hälve			
	Aasta algul		Aasta lõpul		Aasta algul		Aasta lõpul		Aasta algul		Aasta lõpul	
	tuh.rbl.	päev	tuh.rbl.	päev	tuh.rbl.	päev	tuh.rbl.	päev	tuh.rbl.	päev	tuh.rbl.	päev
I.Kauba,tooraine ja valmistoodangu varud												
1.Kaubad jaekaubanduses	8301,5	69,0	8597,3	71,5	8276,2	69,5	8296,9	69,5	- 25,3	+0,5	-300,4	-2,0
2.Kaubad ühiskondlikus toitlustamises	285,4	19,0	312,0	21	235,5	15,5	272,2	18,0	- 49,9	-3,5	- 39,8	-3,0
3.Tooraine, lõpetamata ja valmistoodang abitootmisettevõtetes	55,0	x	61,6	x	92,4	x	75,6	x	+ 37,4	x	+ 14,0	x
Kokku I	8641,9	x	8970,9	x	8604,1	x	8644,7	x	- 37,8	x	-326,0	x
II.Muud kaubalis-materiaalsed väärtused												
1.Taara	-	-	-	-	132,3	x	142,3	x	-	-	-	-
2.Tulevaste perioodide kulud					1,7	x	0,9	x	-	-	-	-
3.Väheväärtuslikud ja kiiresti kuluvad esemed	228,5	x	236,0	x	232,9	x	237,7	x	+ 4,4	x	+ 1,7	x
4.Kütus	8,0	x	15,0	x	27,3	x	57,1	x	+ 19,3	x	+ 42,1	x
5.Materjalid majanduslikeks vajadusteks	67,0	x	78,5	x	83,8	x	86,2	x	+ 16,8	x	+ 7,7	x
Kokku II	303,5	x	329,5	x	344,0	x	381,0	x	+ 40,5	x	+ 51,5	x
III.Normeeritud rahalised vahendid												
1.Kassa	144,4	1,0	153,7	1,03	65,1	1,28	48,3	2,16				
2.Rahalised vahendid					132,4		267,6					
Kokku III	144,4	1,0	153,7	1,03	197,5	1,28	315,9	2,16	+ 53,1	+ 0,28	+162,2	+1,13
Kokku normeeritud käibevahendid	9089,8	x	9454,1	x	9145,6	x	9341,6	x	+ 55,8	x	-112,5	x

T a b e l 11 .

vastavus normatiividele.

Realiseeritud hinnatäiendi plaani arvestus plaanilise jaekäibe alusel: $\frac{45\,959,0 \cdot 5,93}{100} = 2725,5$: Kaubavarude normatiiv = $\frac{8301,5 \cdot 360}{43\,527,6} = 69$ päeva .

Analoogilise arvutuse põhjal määratakse plaaniline ja tegelik laovälde päevades ülejäänud kaubavarudele ja rahaliste vahendite jääkidele. Muude kaubalis-materiaalsete väärtuste normatiivid määratakse kindlaks vaid summaliselt.

Rahaliste vahendite normatiivi määramisel ja tegeliku jäägi arvutamisel päevades on aluseks kogu jaekaubakäive jaehinnas.

Ka tabelist 11 nähtub kaubavarude laoseisu märkimisväärne alanormatiivsus aasta lõpul N. kaubandusorganisatsioonis - summaliselt 300 400 rubla e. 2 päeva, mis on tunnistuseks kaubakatte puudusest. Seda kinnitab ka kaubavarude paiknemine ladudes ja baasides ning jaeettevõtetes. Kui aasta algul oli jaeettevõtetes 43,0 % kaubavarudest, siis aasta lõpul oli jaeettevõtetele välja saadetud 44,5 % olemasolevatest kaubavarudest. Loomulikult püüdis kaubandusorganisatsioon olukorras, kus kaubakäibeplaan oli täitmata, kujundada võimalikult laia kaupade sortimenti, et käivet suurendada. See on kaubandusorganisatsioonil ka õnnestunud, mida tõendab suur ülenormatiivne rahaliste vahendite seis aasta lõpul (+162 200 rubla e. 1,13 päeva). Müük aasta viimastel päevadel oli tunduvalt suurem aasta keskmisest päevasest käibest, kuid sellest siiski ei piisanud mahajäämuse likvideerimiseks kaubakäibeplaani täitmisel.

4.3.3. Käibevahendite ringluskiiruse analüüs.

Käibevahendite ringluskiiruse näitajaks on käibevälde ja -sagedus. Käibevälte arvutustehniline valem on:

$$K_v = \frac{V_k \cdot P}{M}, \text{ kus}$$

V_k - keskmised varud analüüsitaval perioodil.

Käibevälde väljendab seda aega päevades, mis kulub kaubandusorganisatsioonil keskmiselt kaupade realiseerimiseks alates nende kaubandusorganisatsiooni saabumise päevast. Käibevälde on käibe kiirusega pöördvõrdeline, s. t. mida suurem on käibevälde, seda aeglasem on ringluskiirus ja vastupidi.

Käibesagedus arvutatakse:

$$K_s = \frac{M}{V_k} .$$

Käibesagedus näitab, mitu korda analüüsitaval perioodil kaubad ringlevad, s. t. mitu korda müüakse läbi keskmised kaubavarud. Käibesagedus on võrdeline ringluskiirusega: mida suurem on käibesagedus, seda suurem on ringluskiirus.

Tabelist 12 nähtub, et N. kaubandusorganisatsioonis oli kaupade ja tooraine tegelik ringluskiirus nii jaekaubanduses kui ka ühiskondlikus toitlustamises plaanilisest suurem. Rahaliste vahendite ringluskiirus oli aga plaanilisest aeglasem. Kaubavarude ja -käibe hälbimise mõju ringluskiirusele määratakse kindlaks ahelasendusmeetodi abil.

Jaekaubanduse kohta on arvutused järgmised:

$$K_v \text{ plaaniline} = \frac{8499,4 \cdot 360}{43\ 526,6} = 70,5 \text{ päeva} .$$

Keskmiste varude hälbimise mõju kaupade ringluskiirusele

$$\frac{8286,6 \cdot 360}{43\ 526,6} - 70,5 = 68,5 - 70,5 = -2 .$$

Keskmiste kaubavarude vähenemine 212 800 rubla võrra normatiiviga võrreldes suurendas kaupade käibekiirust 2 päeva võrra.

Käibeplaani täitmise mõju kaupade käibekiirusele

$$\frac{8286,6 \cdot 360}{43\ 095,1} - 68,5 = 69,0 - 68,5 = +0,5 .$$

N. kaubandusorganisatsiooni

Kirje nimetus	Jaekäive oma- või	
	Plaan	Tegelik
1. Kaubad, tooraine ja valmistoodang jaekaubanduses	43 526,6	43 095,1
2. Kaubad ja tooraine ühiskondlikus toitlustamises	5 361,6	5 515,3
3. Rahalised vahendid	52 575,0	52 346,3

Käibeplaani alatäitmise tõttu aeglustus kaupade ringluskiirus 0,5 päeva võrra.

Kaupade ja tooraine ringluskiiruse mõjutegurid ühiskondlikus toitlustamises

$$K_{v\ plaaniline} = \frac{298,8 \cdot 360}{5361,6} = 20 \text{ päeva .}$$

Keskmiste varude hälbimise mõju kaupade ja tooraine ringluskiirusele

$$\frac{253,9 \cdot 360}{5361,6} - 20 = 17 - 20 = -3 .$$

Keskmiste kaubavarude vähenemine 44 900 rubla võrra normatiiviga võrreldes suurendas kaupade käibekiirust 3 päeva võrra.

Tabel 12.

käibevahendite ringluskiirus.

jaehinnas	Keskmised varud oma- või jaehinnas			Ringluskiirus päevades		
Hälve	Plaan	Tegelik	Hälve	Plaan	Tegelik	Hälve
-431,5	8499,4	8286,6	-212,8	70,5	69,0	-1,5
+153,7	298,8	253,9	- 44,9	20	16,5	-3,5
-228,7	149,1	256,4	+107,3	0,9	1,8	+0,9

Käibeplaani täitmise mõju kaupade ja tooraine ringluskiirusele

$$\frac{253,9 \cdot 360}{5515,3} - 17 = 16,5 - 17 = - 0,5 .$$

Käibeplaani ületamine suurendas kaupade ja tooraine ringluskiirust 0,5 päeva võrra.

Kaupade ringluskiiruse suurenemist jaekaubanduses kaubavarude vähenemise tõttu tingimustes, kui on täitmata kõige tähtsam riiklik plaaniülesanne - jaekäibeplaan, ei saa normaalseks pidada, vaatamata sellele et seetõttu vabanes käibevahendeid ja tugevnes finantsolukord. Kaupade ja tooraine ringluskiiruse suurenemist ühiskondlikus toitlustamises võib igati positiivselt hinnata.

Käibevahendite tegeliku ringluskiiruse hälbimise mõju finantsolukorrale määratakse kindlaks järgmiselt:

T a b e l 13 .

Näitaja	Käive tuh. rbl.	Ühe päeva käive tuh. rbl.	Käibekiiruse hälve päevades	Käibevahendite vähenemine - suurenemine + tuh. rbl.
Jaekäive	43 095,1	119,7	- 1,5	- 179,55
ÜTE käive	5 515,3	15,3	- 3,5	- 53,55
Rahalised vahendid	52 346,3	145,4	+ 0,9	+ 130,86
	x	x	x	- 102,24

Kokkuvõtteks võib öelda, et käibevahendite tegeliku käibekiiruse suurenemine mõjus positiivselt N. kaubandusorganisatsiooni finantsolukorrale - käibekiiruse suurenemise tõttu vabanes 102 240 rubla käibevahendeid.

4.3.4. Debitoorse võlgnevuse analüüs.

Debitoorne võlgnevus tähendab kaubandusorganisatsiooni nõudmisi teiste organisatsioonide ja ettevõtete vastu. Debitoorne võlgnevus jaguneb normaalseks ja ebanormaalseks debitoorseks võlgnevuseks. Normaalne võlgnevus on selline, mis tekib vastavalt sotsialistlikus majanduses kehtivatele arvelduspringsiipidele, näiteks ühenduses aktsept-inkasso arvelduste vormi kasutamisega arveldustes, kaupade müümisel järelmaksuga jne., ülejäänud debitoorne võlgnevus loetakse ebanormaalseks ning seda ei tohiks esineda. Selline debitoorne võlgnevus eemaldab põhjendamatult vahendeid kaubandusorganisatsiooni käibest, mõjub negatiivselt finantsolu-

korrale ja põhjustab omakäibevahendite puudujääki kaubavarudes, mille tõttu võib tekkida viivisvõlgnevus Riigipangale, suureneda võlgnevus kreeditoridele ja hankijatele. Ühenduses võlgnevuse suurenemisega hankijatele ja kreeditoridele võivad tekkida mittemaksed, millega kaasnevad viiviste maksmine ja kaubandusorganisatsiooni kulude suurenemine. Debitoorse võlgnevuse kasvamine aeglustab käibevahendite ringlust, suurendab käibekulusid ja tekitab kahjusid lootuseta võlgade mahakandmise tagajärjel. Seepärast nähakse kaubandusorganisatsiooni finantsplaanis ette debitoorse võlgnevuse vähendamise summa, mis tuleb kohustuslikult täita.

N. kaubandusorganisatsioonis (vt. tabel 14) suurenes debitoorne võlgnevus analüüsitava aasta jooksul 176 700 rubla võrra e. 14,4 %, sellest normaalne debitoorne võlgnevus 159 500 rubla võrra e. 14,2 %.

Et siduda debitoorse võlgnevuse muutumist käibe suurusega, arvutatakse debitoorne võlgnevus käibepäevades:

a) aasta algul $\frac{399,6 \cdot 360}{52\,346,3} = 2,7$ päeva ,

b) aasta lõpul $\frac{576,3 \cdot 360}{52\,346,3} = 4$ päeva .

Analüüsi tähtsaks näitajaks on samuti tähtaeg, mille kestel vahendid viibivad debitoorses võlgnevuses. See tähtaeg arvutatakse järgmiselt: keskmine debitoorse võlgnevuse jääk korrutatakse perioodi päevade arvuga ja korrutis jagatakse debitoorse võlgnevuse käibesummaga. Seejuures loetakse debitoorse võlgnevuse käibeks vastaval perioodil võlgade tasumisest laekuv summa, mis saadakse debitoorse võlgnevuse käibearuandest.

N. kaubandusorganisatsioonis laekus aasta jooksul debitoorses võlgnevuses olnud vahendeid 4 653000 rubla. Keskmine tähtaeg, mille vältel nõuti sisse debitoorne võlgnevus, on 37 päeva $\left(\frac{399,6 + 576,3}{2} \right) : \frac{4653,0}{360} = \frac{487,95 \cdot 360}{4653,0} \right)$.

Kõrvutades keskmisi tähtaegu, mille jooksul saadakse

Kirje nimetus
1
I. Väljasaadetud kaubad
1.Väljasaadetud kaubad inkassoks esitamata dokumentide järgi, mis ei ole laenu kindlustuseks inkassoks esitamise tähtaja möödumise tõttu
2.Väljasaadetud kaubad inkassoks esitatud arveldusdokumentide järgi, mille maksetähtajad on ees
3.Väljasaadetud kaubad inkassoks esitatud arveldusdokumentide järgi, mis on ostjatel tähtajaks tasumata
4.Kaubad ostjate juures vastutaval hoiul aktseptist keeldumise tõttu
Kokku I
II. Järelmaksuga müüdud kaubad
1.Järelmaksuga müüdud kaubad, mille maksetähtajad ei ole saabunud
2.Järelmaksuga müüdud ja tähtajaks tasumata kaubad
3.Järelmaksuga müüdud ja tähtajaks tasumata kaubad, mille kohta on esitatud hagi
Kokku II
III. Deebitorid
1.Ostjad ja tellijad
2.Deebitorid pretensioonidega
3.Mitmesugused arveldused isikutega
4.Materiaalselt vastutavad isikud väikeste puudujääkide alal
5.Materiaalselt vastutavad isikud puudujääkide ja raiskamiste alal
6.Materiaalselt vastutavad isikud võlgnevusega kaupade riknemise tõttu
7.Muud deebitorid
Kokku III
Debitoorne võlgnevus kokku

T a b e l 14 .

N. kaubandusorganisatsioonis.

Aasta algul		Aasta lõpul		Hälve	
tuh. rbl.	%	tuh. rbl.	%	tuh. rbl.	%
2		3		4	
3,9	10,6	1,2	0,9	- 2,7	- 9,7
32,1	87,2	127,3	97,8	+95,2	+10,6
-	-	-	-	-	-
0,8	2,2	1,7	1,3	+ 0,9	- 0,9
36,8	9,3	130,2	22,7	+93,4	+13,4
308,8	98,0	375,5	98,6	+66,7	+ 0,6
3,1	1,0	2,2	0,6	- 0,9	- 0,4
2,8	1,0	3,1	0,8	+ 0,3	- 0,2
324,7	78,7	380,8	66,0	+66,1	-12,7
4,8	10,0	3,4	5,2	- 1,4	- 4,8
4,5	9,4	6,7	10,2	+ 2,2	+ 0,8
4,0	8,3	5,3	8,1	+1,3	- 0,2
1,3	2,7	1,6	2,4	+ 0,3	- 0,3
26,7	55,5	25,7	38,4	- 1,0	-17,1
0,4	0,8	0,1	0,2	- 0,3	- 0,6
6,4	13,3	22,5	35,5	+16,1	+22,2
48,1	12,0	65,3	11,3	+17,2	- 0,7
399,6	100,0	576,3	100,0	+176,7	-

vahendid deebitoridelt tagasi ja tasutakse kreeditoridele, võib kindlaks teha, mil määral debitoorne võlgnevus avaldab mõju kaubandusorganisatsiooni maksevõimele.

Paralleelselt debitoorse võlgnevuse dünaamika uurimisega tuleb analüüsida ka debitoorse võlgnevuse struktuurimuutusi. N. kaubandusorganisatsioonil suurenes oluliselt aasta lõpuks väljasaadetud kaupade osatähtsus, samal ajal paranes arveldusdistsipliin - väljasaadetud kaubad, mille kohta jäid pangale arveldusdokumendid tähtajaliselt esitamata, vähenesid 2700 rubla võrra ning osatähtsuse poolest 9,7 %. Kaubavarude suurenemist ostjate juures vastutaval hoiul ei saa positiivseks lugeda, sest selle taga peitub kas lepingukohustuste rikkumine, arveldusdokumentide vigane vormistamine, mittekvaliteetsete kaupade väljasaatmine jne.

Järelmaksuga müügi suurenemine on normaalne, sest elanikkond hakkab seda tarbekaupade soetamise vormi üha laialdasemalt kasutama. Negatiivset mõju finantsolukorrale avaldab tähtajaks tasumata võlgnevus järelmaksuga müüdud kaupade alal. Aasta lõpul on kaubandusorganisatsioon hoolikamalt suhtunud tähtajaks tasumata võlgnevuse sissenõudmisse.

Finantsolukorrale mõjus negatiivselt nn. ebanormaalse debitoorse võlgnevuse suurenemine põhiliselt muude deebitoride arvel. Analüütilisest arvestusest tuleb kontrollida, kas ei ole muude deebitoride allikontole kantud sinna mittekuuluvaid summasid.

5. VAHENDITE ALLIKATE ANALÜÜS.

5.1. Omavahendite ja nendega võrdsustatud vahendite allikate analüüs.

Põhiliseks omavahendite allikaks on riiklikes kaubandusorganisatsioonides põhikirjafond ja kooperatiivsetes kaubandusorganisatsioonides põhifond. Põhikirjafondi moodusta-

vad riigi vahendid, mis on alatiseks isemajandava kaubandusorganisatsiooni käsutuses tema põhi- ja käibevahenditena. Tarbijate kooperatiivi põhifond moodustatakse liikmete sisseastumismaksude, kasumieraldiste ja tasuta saadud vahendite arvel. Põhikirja- ja põhifondi edasine suurendamine toimub põhiliselt tegevuse kasumi ja kapitaalmahutusteks kasutatud erifondide arvel.

Omavahendite allikatega võrdsustatakse pikaajalised pangalaenud ja püsivad passivad põhjusel, et need on kas pikaajaliselt või regulaarselt organisatsiooni käsutuses. Püsivate passivate hulgas arvestatakse:

1. Ostjatelt ja tellijatelt saadud avansid - põhiliselt ostjate ja tellijate ettemaksud, avansid elanikkonna toitlustamisel abonementide alusel jne.

2. Arveldused komitentidega, mis tekivad komisjonikaupade müügil seoses sellega, et komisjonile võetud kaupade müügist laekunud raha makstakse komitendile välja mõni aeg hiljem.

3. Võlgnevus töölistele ja teenistujatele töötasu ja sotsiaalkindlustuse alal, mis tekib sellest, et töötasu arvestatakse kaubandusorganisatsioonides kaks korda kuus, esimese poole eest 1. - 15. kuupäevani ja teise poole eest 16.-30. (31.) kuupäevani. Palk makstakse välja aga teatav arv päevi (4-15 päeva) hiljem, Riigipanga osakondade poolt määratud tähtpäevadel. Selle tõttu on alati ettevõtete käsutuses töötajatele väljamaksmata 4-15 päeva palk.

4. Eelseisvate maksete reserv, mis arvutatakse töötajate puhkusetasude väljamaksmiseks.

N. kaubandusorganisatsioonis suurenesid omavahendite ja nendega võrdsustatud vahendite allikad aasta lõpuks 822 900 rubla võrra, sellest põhikirjafondi arvel 738 100 rubla võrra (vt. tabel 15). Põhikirjafond suurenes põhivahendite osas 397 100 rubla[1] (612 200 - 215 100) ning käibevahendite osas

---

[1] Lisa 3. Põhifondi liikumine.

Omavahendite ja nendega võrdsustatud

Kirje nimetus
I. Omavahendite ja nendega võrdsustatud vahendite allikad 1. Põhikirjafond 2. Riigipanga krediidid uue tehnika juurutamiseks ja tootmise laiendamiseks 3. Ehituspanga laenud kaubaautomaatide ja ühiskondlike toitlustamisettevõtete sisustuse soetamiseks 4. Kasum
Kokku I
II. Püsivad passivad 1. Arveldused ostjatega ja tellijatega 2. Arveldused komitentidega 3. Võlgnevus töölistele ja teenistujatele 4. Eelseisvate maksete reserv
Kokku II
III. Kapitaalmahutuste finantseerimise allikad
Kokku I - III

T a b e l 15 .

vahendite allikad N. kaubandusorganisatsioonis.

Aasta algul		Aasta lõpul		Hälve	
tuh. rbl.	%	tuh. rbl.	%	tuh. rbl.	%
6241,1	90,30	6979,2	90,26	738,1	- 0,04
-	-	0,7	0,01	+0,7	+ 0,01
75,3	1,09	99,9	1,29	+24,6	+ 0,20
594,9	8,61	654,4	8,44	+59,5	- 0,17
6911,3	98,60	7734,2	98,44	+822,9	- 0,6
3,0	4,41	3,0	4,28	-	- 0,13
5,0	7,35	5,0	7,14	-	- 0,21
45,0	66,2	47,0	67,54	2,0	+ 1,34
15,0	22,04	15,0	21,04	-	- 1,00
68,0	0,96	70,0	0,89	+2,0	- 0,07
30,8	0,44	52,8	0,67	+22,0	+ 0,23
7010,1	100,0	7857,0	100,0	+846,9	-

341 000 rubla (409 200 - 68 200). Põhivahendite juurdekasvu andsid põhiliselt tasuta saadud põhivahendid kõrgema organisatsiooni korraldusel (lisa 3, rida 11).

Käibevahendid kasvasid põhiliselt eelmise aasta kasumi ja riigieelarvest finantseerimise arvel. Aasta jooksul on kaubandusorganisatsioon suuremas ulatuses hakanud kasutama võimalusi materiaalse baasi tugevdamiseks pangakrediitide abil.

5.2. Võõrvahendite analüüs.

Võõrvahenditeks nimetatakse neid vahendeid, mis on kaubandusorganisatsiooni majanduslikuks tegevuseks ajutiselt väljastpoolt juurde saadud. Võõrvahendid koosnevad peamiselt Riigipanga lühiajalistest krediitidest ja kreditoorsest võlgnevusest. Põhiliseks krediidiliigiks, mida kaubandusorganisatsioon kasutab, on kaubakäibekrediit. Kaubakäibekrediiti antakse üle omakäibevahendite normatiivi kaupades, mis on määratud kaubandusorganisatsioonile tulude ja kulude bilansi (finantsplaani) järgi kaupade ringlusnormide keskmise tähtaja piires. Krediteerimiseks avatakse kaubandusorganisatsioonidele erilaenuarved. Erilaenuarve kaudu tasutakse arveldusdokumendid kaupade eest kaubanduses, samuti ka toorainete ja materjalide eest, mis saabuvad kaubandusorganisatsioonile ühiskondlike toitlustamisettevõtete ja tootmisettevõtete tarbeks, millel ei ole arveldusarvet Riigipangas.

Riigipanka saabuvad kaubandusorganisatsioonide laekumised kantakse erilaenuarvele võlgnevuse katteks laenude alal ja omavahenditega osavõtuks kaupade eest tasumisel. Realiseeritud hinnalisand (kaubanduslik mahahindlus), mida sisaldab laekumine, kantakse kaubandusliku organisatsiooni arveldusarvele.

Peale kaubakäibekrediidi antakse kaubandusorganisatsioonile krediiti hooajaliste ja ennetähtaegselt kohaleveetud ning ajutiste ülenormatiivsete kaubavarude tagatisel.

Muudest lühiajalistest Riigipanga krediitidest on kõige tähtsam krediit teel olevate arveldusdokumentide tagatisel (bilanss, rida 160).

Võõrvahendite analüüsimisel on tarvis selgitada:

1) millised muudatused on toimunud võõrvahendite kasutamises analüüsitaval perioodil, milline on võõrvahendite struktuur;

2) kuidas on kasutatud võimalusi krediidi saamiseks kõikide objektide tagatisel;

3) milline on kreditoorse võlgnevuse summa ning kas ei esine viivitusi krediitide tasumisel (bilanss, rida 164);

4) kas kaubakäibekrediit on kindlustatud kaubalis-materiaalsete väärtustega.

N. kaubandusorganisatsioonis suurenes võõrvahendite summa aasta lõpuks 131 700 rubla võrra (vt. tabel 16). Hoopiski suuremad muudatused toimusid võõrvahendite struktuuris - pangakrediidid suurenesid 577 600 rubla ja osatähtsuse poolest 7,76 % võrra. Kreditoorne võlgnevus vähenes sama palju osatähtsuse poolest ning summaliselt 445 900 rubla. Pangakrediitide suurenemine on toimunud põhiliselt kaubakäibekrediidi arvel - 565 200 rbl. Seetõttu on ka kaubakäibekrediidi osatähtsus kaubavarude katteallikana suurenenud 46,7 %-lt aasta algul 52 %-le aasta lõpul (vt. tabel 8 ja lk. 37). Järgnevalt tuleb kontrollida, kas krediidi suurenemine on seaduspärane ning kas see on kindlustatud kaubalis-materiaalsete ja rahaliste vahenditega. Kaubakäibekrediidi kindlustuse kontrollimise arvestus tehakse NSVL Riigipanga 1955. a. 30. septembri juhendi nr. 7 lisa 10 vormi kohaselt (juhend kehtiv hilisemate täiendustega).

T a b e l 16 .

N. kaubandusorganisatsiooni võõrvahendid.

Kirje nimetus	Aasta algul		Aasta lõpul		Hälve	
	tuh.rbl.	%	tuh.rbl.	%	tuh.rbl.	%
1	2	3	4	5	6	7
I. Pangakrediidid kaubalis-materiaalsete väärtuste tagatisel						
1.Kaubakäibekrediit	3993,9	81,00	4559,1	82,51	+ 565,2	+ 1,51
2.Krediit hooajaliste kaubavarude tagatisel	874,0	17,60	960,0	17,40	+ 86,0	- 0,20
3.Krediit ennetähtaegselt kohaleveetud kaubavarude tagatisel	5,0	0,10	5,0	0,09	-	- 0,01
4.Krediit ajutiste ülenormatiivsete kaubavarude tagatisel	66,5	1,30	-	-	- 66,5	- 1,30
Kokku I	4939,4	84,49	5524,1	92,38	+ 584,7	+ 7,89
II. Muud pangakrediidid						
1.Krediit teel olevate arveldusdokumentide tagatisel	30,1	0,51	23,0	0,38	- 7,1	- 0,13
III. Kreeditorid						
1.Hankijad aktsepteeritud maksenõuete järgi, mille tasumistähtajad ei ole saabunud	793,4	90,27	313,4	72,32	- 480,0	-17,95
2.Hankijad faktureerimata saadetiste järgi	19,8	2,25	30,1	6,95	+ 10,3	+ 4,70
3.Arveldused ostjate ja tellijatega	6,2	0,86	27,5	6,10	+ 21,3	+ 5,24
4.Võlgnevus rahandusorganeile käibemaksu alal	1,0	0,11	0,9	0,21	- 0,1	+ 0,10
5.Võlgnevus rahandusorganeile muude maksete alal	0,4	0,04	0,4	0,09	-	+ 0,05
6.Muud kreeditorid	8,5	0,96	14,0	3,23	+ 5,5	+ 2,27
7.Vahe püsivate passivate normatiivse ja tegeliku seisu vahel	49,9	5,51	47,0	12,10	- 2,6	+ 6,59
Kokku III	879,2	15,00	433,3	7,24	- 445,9	- 7,76
Kokku I - III	5848,7	100,0	5980,4	100,0	+ 131,7	-

Tabel 17.

N. kaubandusorganisatsiooni kaubakäibekrediidi kindlustuse kontrollimise arvestus.

Jrk. nr.	Kirje nimetus	Aasta algul	Aasta lõpul
1	2	3	4
I.	Võetakse kindlustuseks:		
1.	kaubad ladudes, võrgus ja köögiviljahoidlates omahinnas (bilanss, read 16 + 17 + 21 - 151 - 152 + + 18 + 22)	9273,2	9230,2
2.	Toorained, materjalid, lõpetamata toodang ja valmistoodang ühiskondlikes toitlustamisettevõtetes ja tootmisettevõtetes (bilanss, read 20 + 23 + 24 + 25 - 153)	327,9	348,1
3.	Kaubad teel	5,6	20,0
4.	Vormistamata saadetised (väljasaadetud kaubad, bilanss, rida 26)	28,1	11,7
5.	Rahaliste vahendite ülenormatiivsed jäägid kassas ja teel	53,1	162,2
6.	Hankijaile tagastamisele kuuluv taara	132,3	142,3
7.	Hankijate võlgnevus plaaniliste arvelduste alal (määratakse kindlaks organisatsiooni õiendi alusel)	-	-
8.	Rahandusorganite võlgnevus kaupade hinnavahede ja kaubanduslike mahahindluste alal, samuti ka veokulude alal, mis kuuluvad hüvitamisele (määratakse kindlaks orga-		

Tabeli 17 järg.

1	2	3	4
	nisatsiooni arvestuste ärakirjade põhjal)	-	-
9.	Järelmaksuga müüdud kaubad	308,8	375,5
10.	Kokku krediidi kindlustuseks võetavaid kaupu ja rahalisi arveldusi	10129,0	10290,0
II.	Jäetakse välja		
11.	Võlgnevus hankijaile arvelduste alal, mille tähtajad ei ole veel möödunud	793,4	313,4
12.	Võlgnevus hankijaile möödunud tähtaegadega arvelduste alal	-	-
13.	Võlgnevus hankijaile faktureerimata hangete alal	19,8	30,1
14.	Ostjate avansid (üle püsivatesse passivatesse kantud summade)	-	-
15.	Kokku tasumata osa (read 11 + 12 + + 13 + 14)	813,2	343,5
16.	Seisvate ja mitteminevate kaupade summa, mis Riigipanga kontori juhataja loal arvatakse kindlustusest maha	-	-
17.	Tasutud kaupade ja rahaliste arvelduste jääk (read 10 - 15 - 16)	9315,8	9946,5
18.	Omakäibevahendite normatiiv kaupades, mis rakendati krediteerimisel kuni bilansi kuupäevani[1]	4320,95	4485,45

Tabel 17 (järg).

1	2	3	4
19.	Võlgnevus krediitide alal hooajaliselt säilitatavate kaupade, ennetähtaegselt kohaleveetud kaupade, ajutiste ülenormatiivsete kaubavarude tagatisel ja ajutisteks vajadusteks	945,5	965
20.	Võlgnevuse kindlustuse jääk erilaenuarve alal (read 17 - 18 - 19)	4049,35	4496,05
21.	Võlgnevus erilaenuarve alal bilansikuupäevaks	3993,9	4559,1
22.	Kindlustuse ülejääk (rida 20 - 21)	55,45	
23.	Kindlustuse puudujääk (rida 20 - 21)		63,95

[1] Omakäibevahendite normatiiv kaupades määratakse kindlaks organisatsiooni finantsplaani järgi, mis koostatakse kvartalite lõikes. Sealjuures võetakse krediteerimisel aluseks kas möödunud või jooksva kvartali normatiiv, sõltuvalt sellest, kas normatiiv jooksval kvartalil möödunud kvartaliga võrreldes suureneb või väheneb (vastavalt Riigipanga juhendile nr. 7, punkt 8). Kuna aastaaruandes puuduvad selleks vajalikud andmed, on omakäibevahendite normatiiv kindlaks määratud ligikaudselt bilansi järgi (näit. aasta algul: bilanss lk. 4, veerg 4, read 28 + 29 + 30. Omakäibevahendite normatiiv on 50 % saadud summast).

Kontrollimise arvestusest nähtub, et N. kaubandusorganisatsioon kasutas aasta algul pangakrediite otstarbekamalt. Kaubandusorganisatsioonil olid ülenormatiivsed kaubavarud ning ta kasutas õigust krediidi saamiseks ajutiste ülenormatiivsete kaubavarude tagatisel. Sellega vähenes võlgnevus kaubakäibe krediidi alal. Samuti oli otstarbekamalt kasutatud krediiti teel olevate arveldusdokumentide tagatisel - kindlustuseks võetavaid kaupu oli 32 100 rubla, sellest kaeti krediidiga 30 100 rubla. Seetõttu esines kaubandusorgani-

satsioonil aasta algul kaubakäibekrediidi kindlustuse ülejääk ning tal oli õigus krediiti juurde saada.

Aasta lõpul esines kaubandusorganisatsioonil kaubakäibelaenu kindlustuse puudujääk 63 950 rubla. Juhul, kui oli läbi viidud krediitide reguleerimine bilansi esitamise kuupäevaks, vähendatakse kaubakäibekrediiti kindlustamata summa ulatuses ning nõutakse see summa sisse arveldusarvelt. Vahendite puudumisel arveldusarvel vormistatakse puudujäägi summa viivislaenudena ning Riigipank katkestab kaupade tasumise erilaenuarvelt.

Vaatamata kaubakäibekrediidi kindlustuse puudujäägile oli N. kaubandusorganisatsioon aasta lõpul maksevõimeline, sest tal oli õigus juurde saada krediiti teel olevate arveldusdokumentide tagatisel. Krediidi kindlustuseks võetavaid väljasaadetud kaupu oli organisatsioonil aasta lõpul 127 300 rubla, krediidi summa 23 000 rubla (krediit reguleerimata). Samuti esines kaubandusorganisatsioonil aasta lõpul suur rahaliste vahendite jääk, mis ei olnud veel kantud erilaenuarvele selle võlgnevuse vähendamiseks. Kaubandusorganisatsioonil ei esinenud viivisvõlgnevust aasta lõpul bilansi järgi (bilanss, rida 164) ega ebanormaalselt suurt kreditoorset võlgnevust hankijaile. Nende esinemine oleks tunnistanud maksevõimetust.

KOKKUVÕTE FINANTSMAJANDUSLIKUST TEGEVUSEST.

Analüüsitaval aastal suurenes N. kaubandusorganisatsiooni kogu jaekäive eelmise aastaga võrreldes 972 000 rubla võrra e. 1,9 %, sealhulgas ühiskondliku toitlustamise käive 745 700 rubla võrra e. 12,3 %. Ühiskondliku toitlustamise omatoodangu käive suurenes 13,6 %, ostukaupade käive 10,5 %. Sellele vaatamata ei täitnud N. kaubandusorganisatsioon analüüsitaval aastal kogu jaekäibe plaani (plaani täitmise % 99,6). Põhjuseks oli jaekäibeplaani alatäitmine 445 700 rub-

la võrra (plaani täitmise % 99,0) e. 3,5 päeva (ühe päeva käive = $\frac{45\ 513,3}{360}$ = 126,4 ; $\frac{445,7}{126,4}$ = 3,5). Mahajäämus jaekäibeplaani täitmises oli seega niivõrd suur, et seda oli ilmselt võimatu likvideerida ka kaupluste lahtiolekuaegade pikendamisega aasta viimastel päevadel ning viimase nädala puhkepäeva tööpäevaks muutmisega, mida kaubandusorganisatsioonid sageli praktiseerivad. Puudujääki ei suutnud kompenseerida ka ühiskondliku toitlustamise käibeplaani ületamine (103,3 %), sest ühiskondliku toitlustamise osatähtsus kogu jaekäibes oli jaekaubandusega võrreldes väike. Küll aga põhjustas plaaniülesannete täitmise erinev tase mõningaid muudatusi jaekaubakäibe struktuuris.

T a b e l 18 .

Kaubakäibe struktuur N. kaubandusorganisatsioonis.

	Plaan		Tegelik	
	tuh. rbl.	%	tuh. rbl.	%
Jaekaubakäive	45 959	87,4	45 513,3	86,9
ÜTE käive	6 616	12,6	6 833,0	13,1
a) ostukaubad	2 902,0	43,9	2 954,0	43,2
b) omatoodang	3 714,0	56,1	3 879,0	56,8
Kogu jaekäive	52 575,0	100,0	52 346,3	100,0

Kaubakäibe struktuuri muudatused plaaniga võrreldes on kooskõlas kaubanduse arendamise direktiividega: kaubakäibes peab suurenema ühiskondliku toitlustamise osatähtsus ning viimases omakorda kasvama omatoodangu osatähtsus.

Üldkokkuvõttes jäi kaubandusorganisatsioonil riiklik plaaniülesanne täitmata (kogu jaekäibe plaan) ning vastutus selle eest lasub täielikult kaubandusorganisatsioonil, vaatamata sellele, et võib arvata mõningaid objektiivseid põh-

jusi ja kaassüüdlasi lepingudistsipliini rikkunud kaubahankijate näol. Kaubakäibebilansi analüüsist nähtus kaupade sissetulekuplaani alatäitmine, selle detailseid põhjusi ei ole aga võimalik aastaaruandluse materjalide põhjal kindlaks määrata.

N. kaubandusorganisatsiooni finantsmajandusliku tegevuse lõpptulemuseks analüüsitaval aastal oli kasum. Tähelepanu väärib asjaolu, et käibeplaani alatäitmise tingimustes suudeti kasumiplaan ületada 42 300 rbl. võrra e.7,1 %. Kasumiplaan ületati ühiskondlikus toitlustamises kui ka jaekaubanduses. Kasumiplaani täitmise analüüs näitas, et ühiskondlikus toitlustamises võis tulemust hinnata positiivselt ja pidada organisatsiooni hea töö näitajaks. Jaekaubanduse kasumiplaani ületamine aga toimus osaliselt selliste tegurite arvel, mis ei ole otseselt kaubandusorganisatsiooni tegevusest sõltuvad (hinnatäiendi tase) või mida ei saa positiivseks hinnata (kokkuhoid jooksva remondi kuludes - 23 100 rubla jm.). Loomulikult ei saanud kaubandusorganisatsioon nimetatud tegureid jaekaubanduse kasumiplaani täitmiseks plaaniliselt rakendada. Remondiplaan jäi täitmata kas materjali või tööjõu puudusel ning see võlg tuleb tasa teha järgnevatel aastatel.

Ühiskondlikus toitlustamises oleks kasum veelgi suurem, kui organisatsioon oleks vältinud käibekulude ülekulu. Käibekulude ülekulu ei võeta aga aluseks tegevuse hindamisel uue hindamissüsteemi alusel, tema mõju avaldub kasumi kaudu. Käibekulude ülekulu üheks põhjuseks oli ka omatoodangu osatähtsuse suurenemine plaaniga võrreldes.

Kasumiplaani täitmine tugevdas organisatsiooni finantsolukorda ning võimaldas põhiliselt täita finantsplaani ülesanded (vt. tabel 19).

Finantsplaani järgi pidi N. kaubandusorganisatsioonile jääma kasumit 374 400 rubla (591 700 - 217 300), tegelikult jäi kasumiplaani ületamise tõttu kaubandusorganisatsioonile kasumist 415 900 rubla (634 000 - 218 100), seega 41 500 rubla rohkem.

T a b e l 19 .

	Plaan	Tegelik	Hälve
Kasumieraldised riigieelarvesse	217 300	218 100	+ 800
Omakäibevahendite juurdekasv	199 600 (bilanss, rida 136, veerg 2 - veerg 1)	191 200 (bilanss, rida 14, veerg 2 - veerg 1)	-8400

Nagu analüüs näitas, esines analüüsitaval aastal N. kaubandusorganisatsiooni tegevuses mitmesuguseid vastandlikke mõjutegureid, mida võib kokku võtta järgmiselt:

T a b e l 20 .

Tugevdasid finantsolukorda	Nõrgendasid finantsolukorda
1. Kasumiplaani ületamine 2. Kaupade ja tooraine ringluskiiruse suurenemine	1. Jaekäibeplaani alatäitmine 2. Debitoorse võlgnevuse suurenemine

Lõpptulemusena suurenes omavahendite summa aasta lõpuks 824 900 rubla võrra ning kasvas 54,0 %-lt aasta algul 56,1 %-le aasta lõpul. Kaubandusorganisatsioonil oli omakäibevahendeid aasta algul üle normatiivi 63 100 rubla ning aasta lõpul 54 700 rubla, omakäibevahendite osatähtsus normeeritud käibevahendites oli aasta algul 52,95 % ning aasta lõpul 53,78 %. Seega tugevnes kaubandusorganisatsioon analüüsitaval aastal finantsmajanduslikult, mõnevõrra halvenes aga käibevahendite kasutamine aasta lõpul (debitoorse võlgnevuse suurenemine, Riigipanga krediitide kasutamine). Nii aasta algul kui ka lõpul oli kaubandusorganisatsioon maksevõimeline.

Finantsmajandusliku tegevuse parandamiseks ja finantsolukorra tugevdamiseks tuleks kaubandusorganisatsioonil:

	Täitmise tähtaeg	Vastutab täitmise eest
1. Selgitada kaupade sissetulekuplaani mittetäitmise põhjused ja kavandada abinõud nende vältimiseks plaanitaval aastal	I kvartal	Plaaniosakonna juhataja
2. Kindlustada kaubakäibeplaani täitmine, selleks parandada tööd tarbijate nõudmiste uurimisel, rakendada õigeaegselt abinõusid täiendavate kaubafondide suurendamiseks (taotlused fondide suurendamiseks, detsentraliseeritud hanked, kohalike kaubafondide ärakasutamine)	Alaliselt	Kaubandusosakonna juhataja, konjunktuurigrupi juhataja
3. Viia kaubavarud normatiivide tasemele	I kvartal	Kaubandusosakonna juhataja
4. Rakendada abinõusid debitoorse võlgnevuse sissenõudmiseks ja selle vähendamiseks tulevikus	I kvartal	Pearaamatupidaja
5. Kasutada otstarbekalt pangakrediiti	I kvartal	Finantsist

6. Tugevdada arveldusdistsipliini (arveldusdokumentide esitamine Riigipangale, pretensioonid)	I kvartal	Pearaamatupidaja
7. Likvideerida ülenormatiivsed kaubalis-materiaalsed väärtused (kütus)	I kvartal	Majandusosakonna juhataja
8. Likvideerida põhitegevuse kahjum		Juhataja

S o o v i t a t a v k i r j a n d u s .

Elmi, U. Jaekäibe analüüs. Tallinn, 1965.

Kazarin, F.V. Tarbijate kooperatsiooni finantseerimine ja krediteerimine. Tallinn, 1962.

Kmitsikevitš, O.R. Kuidas lugeda tarbijate kooperatiivi bilanssi. ETKVL, Tallinn, 1965.

Mereste, Ü. Majandusliku analüüsi mõisteid ja meetodeid. Tallinn, 1965.

Pajupuu, E. Käibevahendite kasutamise analüüs. Tallinn, 1965.

Kaubandusorganisatsioonide põhitegevuse aastabilansside koostamise juhendid.

Баканов, М.И. Экономический анализ в торговле. Москва, 1964.

Гофман, Г., Новоселов, П. Финансирование, кредитование и анализ хозяйственной деятельности торговых организаций. Москва, 1966.

S i s u k o r d .

П. Вийрес

АНАЛИЗ ФИНАНСОВО-ХОЗЯЙСТВЕННОЙ
ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ТОРГОВОЙ ОРГАНИЗАЦИИ

На эстонском языке

Тартуский государственный университет
ЭССР, г.Тарту, ул. Юликооли, 18

Vastutav toimetaja K.-P. Sauks
Korrektor E. Oja

==========

TRÜ rotaprint 1968. Paljundamisele antud
20. xi 1967. Trükipoognaid 4,88 + 10 lehte
lisasid. Tingtrükipoognaid 4,44 + 10 lehte
lisasid. Arvestuspoognaid 5,4. Trükiarv 400.
Paber 30x42. 1/4. MB 10132. Tell. nr.613

Hind 15 kop.

Hind 15 kop.

Lisa 1.

ГОДОВОЙ БАЛАНС

по основной деятельности торговых предприятий

N. kaubandusorganisatsioon

наименование организации

(в отчетах организаций данные показываются — в рублях;
в сводных отчетах — в тысячах рублей)

№ групп	№ счетов	АКТИВ	№ строк	На начало года*)	На конец года (месяца)
А	Б	В	Г	1	2
		А. ОСНОВНЫЕ ФОНДЫ И ВНЕОБОРОТНЫЕ АКТИВЫ			
I	01	**Основные фонды**	1	2014,7	2540,8
II		**Отвлеченные средства:**			
	80	Взносы в бюджет отчислений от прибыли			
		а) до отчетного года	2	2,9	
		б) отчетного года	3	×	218,1
	80	Отчисления на премирование по социалистическому соревнованию	4	0,4	0,9
			5		
	80	Прочие отвлеченные средства	6	363,7	382,1
III	77	**Внутрисменные расчеты по перераспределению оборотных средств и прибыли**	7		
			8		
IV	85	**Предприятия и организации по выделенным средствам**	9		
V	74	**Долгосрочные расчеты за переданные за плату основные фонды**	10		
VI	99	**Убытки:** а) до отчетного года	11	17,9	
		б) отчетного года	12	×	20,4
		Всего по разделу «А»	13	2399,6	3162,3
		Наличие собственных оборотных и приравненных к ним средств	14	4832,8	5024,0

*) Графа «на начало года» заполняется предприятиями только в годовых балансах; торгами, трестами, ОРСами, конторами, отделениями, управлениями торговли, УРСами, главными управлениями и министерствами — в сводных квартальных и годовых балансах.

№ групп	№ счетов	ПАССИВ			№ строк	На начало года	На конец года (месяца)
А	Б	В			Г	1	2
		А. ИСТОЧНИКИ СОБСТВЕННЫХ И ПРИРАВНЕННЫХ К НИМ СРЕДСТВ					
I	85	Уставный фонд			117	6241,1	6979,2
	85	Выделенные средства			118		
II	02	Износ основных фондов			119	253,1	382,1
					120		
III	85	Финансирование из бюджета в оборотные средства			121	×	
					122		
IV	92	Кредиты Госбанка на мероприятия по внедрению новой техники, а также на организацию и расширение производства			123		0,7
V	77	Внутрисменные расчеты по перераспределению оборотных средств и прибыли			124		
	92	Кредиты Стройбанка на приобретение и установку автоматов и оборудования для предприятий общественного питания			125	75,3	99,9
VI	74	Долгосрочные кредиты и расчеты за полученные за плату основные фонды			126		
VII	99	Прибыли: а) до отчетного года			127	594,9	
		б) отчетного года			128	×	654,4
		Итого по группам I—VII			129	7164,4	8116,3
			В покрытие нормативов				
			на начало года	на конец года (месяца)			
VIII		Устойчивые пассивы	3	4			
	64	Покупатели и заказчики по полученным авансам	3,0	3,0	130	4,4	1,9
	76	Комитенты по расчетам	5,0	5,0	131	5,7	5,0
	69, 70	Задолженность по заработной плате и отчислениям на социальное страхование	45,0	47,0	132	95,6	95,6
	88	Резерв на покрытие предстоящих платежей	15,0	15,0	133	12,2	14,5
		Итого по группе VIII	68,0	70,0	134	117,9	117,0
		Всего по разделу «А»	7232,4	8186,3	135	7282,3	8233,6
		Нормативы собственных оборотных средств (рублей)			136	4769,7	4969,3

№ групп	№ счетов	АКТИВ	Нормативы (в руб.) на начало года	Нормативы (в руб.) на конец года (месяца)	№ строк	На начало года	На конец года (месяца)	В т. ч. по предприятиям и организациям, не кредитующимся по товарообороту*)
А	Б	В	4	5	Г	1	2	3
		Б. НОРМИРУЕМЫЕ ТОВАРНО-МАТЕРИАЛЬНЫЕ И ДЕНЕЖНЫЕ ЦЕННОСТИ						
I		**Запасы товаров, сырья и готовых изделий в торговле, общественном питании и производстве**						
		Товары в пути	×	×	15	5,6	20,0	
	41	Товары на складах и базах	×	×	16	5265,4	5019,4	
	41	Товары в предприятиях розничной торговли	×	×	17	4390,2	4514,2	
	44	Издержки обращения на остаток товаров на складах и базах	×	×	18	3,9	5,2	
		в предприятиях розничной торговли	×	×	19			
	41, 44	Товары и сырье в предприятиях общественного питания	×	×	20	265,6	310,0	
	41	Товары в овощехранилищах	×	×	21	139,2	212,3	
	44	Издержки обращения на остаток товаров в овощехранилищах	×	×	22	2,0	2,8	
	05	Сырье и материалы в производственных предприятиях	35,0	45,0	23	88,0	73,9	
	20	Незавершенное производство и переработка	14,0	15,0	24	2,3	1,3	
	40	Готовая продукция на складах промпредприятий	6,0	1,6	25	2,1	0,7	
	45	Товары отгруженные, расчетные документы, на которые не сданы в банк на инкассо в пределах сроков, установленных для сдачи документов в обеспечение ссуд	×	×	26	28,1	11,7	
		Итого по группе I	×	×	27	10 192,4	10 171,5	
		Товарные запасы в розничной торговле по себестоимости без товаров сезонного спроса (стр. 15+16+17+18+19+26—138—140—149—150—151—152—нормативов по товарам досрочного завоза)	8301,5	8597,3	28	8276,2	8296,9	×
		Товарные запасы в общественном питании по себестоимости (стр. 20—153)	285,4	312,0	29	235,5	272,2	×
		Производственные запасы без сезонных запасов сырья и готовых изделий (стр. 23+24+25—142)	55,0	61,6	30	92,4	75,9	×
II		**Товарно-материальные ценности в других отраслях хозяйственной деятельности**						
	09	Молодняк животных и животные на откорме и в нагуле	×	×	31			×
	05	Семена, посадочные материалы и удобрения	×	×	32			×
	05	Корма, фураж	×	×	33	0,1	0,3	×
		Производство в растениеводстве и прочих отраслях сельского хозяйства:						
	20	а) земледелие	×	×	34			×
	20	б) животноводство	×	×	35			×
	20	в) общехозяйственные расходы	×	×	36			×
	40	Готовая продукция на складах сельхозпредприятий	×	×	37			×
		Итого по группе II	×	×	38	0,1	0,3	×
		Запасы сельскохозяйственных предприятий (стр. 38—146—155—156)			39	0,1	0,3	×

*) Графа 3 заполняется только в квартальных и годовых балансах.

№ групп	№ счетов	ПАССИВ	№ строк	На начало года	На конец года (месяца)	В т. ч. по предприятиям, и организациям, не кредитующимся по товарообороту*)
А	Б	В	1	1	2	3
		Б. КРЕДИТЫ БАНКОВ ПОД ТОВАРНО-МАТЕРИАЛЬНЫЕ ЦЕННОСТИ И РЕГУЛИРУЮЩИЕ СТАТЬИ				
I		**Ссуды банков под запасы товаров, сырье и готовых изделий в торговле, общественном питании и производстве**				
	91	Специальный ссудный счет по товарообороту	137	3993,9	4559,1	
	90	Ссуды на сезонное накопление промышленных товаров	138	874,0	960	
	90	Ссуды на сезонное накопление сельскохозяйственных товаров	139			
	90	Ссуды на досрочный завоз товаров . .	140	5,0	5,0	
		Ссуды под временные сверхнорм. зап. товаров	141	66,5		
	90	Ссуды на сезонное накопление сырья и готовых изделий	142			
	90	Ссуды под временные сверхнормативные запасы товаров	143			
	90	Ссуды на заготовки	144			
		Итого по группе I	145	4939,4	5524,1	
II		**Ссуды под товарно-материальные ценности других отраслей хозяйственной деятельности**				
	90	Ссуды по сельскому хозяйству . . .	146			
			147			
III	90	**Ссуды на тару и тароматериалы, на топливо и прочие ссуды**	148			

№ групп	№ счетов	АКТИВ	Нормативы (в руб.) на начало года	Нормативы (в руб.) на конец года (месяца)	№ строк	На начало года	На конец года (месяца)	В т. ч. по предприятиям и организац., не кредитующимся по товарообороту*)
А	Б	Б	4	5	Г	1	2	3
III		**Прочие товарно-материальные ценности**						
	41	Тара порожняя и под товаром платная			40	132,3	142,3	
	41	Тара, стоимость которой включена в цену товара (полученная без оплаты)			41			
	31	Расходы будущих периодов			42	1,7	0,9	
	12	Малоценные и быстроизнашивающиеся предметы	228,5	236,0	43	434,3	474,1	
	06	Топливо и горючее	8,0	15,0	44	27,3	57,1	
	05	Материалы для хозяйственных нужд	67,0	78,5	45	83,8	86,2	
					46			
		Итого по группе III	×	×	47	679,4	760,6	
		Прочие нормируемые активы (гр. 3 по стр. 40+ гр. 2 по стр. 42+43+44+45—157—158 и — гр. 3 по стр. 148)	303,5	329,5	48	×	381,9	×
IV		**Нормируемые денежные средства**						
	50	Касса	144,4	153,7	49	65,1	48,3	
	56	Денежные средства в пути и денежные документы			50	132,4	267,6	
		Всего по разделу «Б»	9089,8	9454,1	51	11069,4	11248,3	
		В. НЕНОРМИРУЕМЫЕ ДЕНЕЖНЫЕ СРЕДСТВА, РАСЧЕТЫ И ПРОЧИЕ АКТИВЫ						
I		**Ненормируемые денежные средства:**						
	51	Расчетный счет в Госбанке			52	18,8	20,9	
	51	Расчетный счет в Госбанке по резерву собственных оборотных средств			53			
	55, 56	Прочие денежные средства			54			
		Итого по группе I			55	18,8	20,9	
II	45	Товары, отгруженные по расчетным документам, не переданным в банк на инкассо, по которым истекли сроки, установленные для сдачи документов в обеспечение ссуд			56	3,9	1,2	
III	45	Товары, отгруженные и сданные работы по переданным в банк на инкассо расчетным документам, сроки оплаты которых не наступили			57	32,1	127,3	
IV	45	Товары, отгруженные и сданные работы по расчетным документам, не оплаченным в срок покупателями и заказчиками			58			
V	45	Товары на ответственном хранении у покупателей, ввиду отказа от акцепта			59	0,8	1,7	
VI	45	Расчеты за товары проданные в кредит, сроки оплаты которых не наступили			60	308,8	375,5	
VII	45	Расчеты за товары, проданные в кредит, не оплаченные в срок			61	3,1	2,2	
		— не опл. в срок, оформ. нотар.				2,8	3,1	

№ групп	№ счетов	ПАССИВ	№ строк	На начало года	На конец года (месяца)	В т. ч. по предприятиям, и организациям, не кредитующимся по товарообороту*
А	Б	В	Г	1	2	3
IV		**Регулирующие статьи**				
	42	Скидка поставщиков на возмещение транспортных расходов, относящаяся к неотгруженным товарам	149			
	42	Налог с оборота на остаток нереализованных товаров	150			
	42	Торговая скидка (накидка) по нереализованным товарам: на складах и базах	151	290,7	279,9	
		в предприятиях розничной торговли	152	236,8	243,8	
	42	Торговая скидка и наценка по нереализованным товарам и сырью в предприятиях общественного питания	153	30,1	37,8	
		Итого по группе IV	154	557,6	561,5	
V	20	**Выпуск продукции сельскохозяйственными предприятиями:**				
		а) земледелия	155			
		б) животноводства	156			
VI	13	Износ малоценных и быстроизнашивающихся предметов	157	201,4	236,4	
VII	42	Разница между прейскурантными и средними учетными ценами на тару и регулятив на тару, включенную в цену товаров	158			
		Всего по разделу «Б»	159	5698,4	6322,0	
		В. РАЗНЫЕ КРЕДИТЫ БАНКОВ, РАСЧЕТЫ И ПРОЧИЕ ПАССИВЫ				
I		**Краткосрочные ссуды Госбанка**				
	90	Ссуды под расчетные документы в пути и на покупку чековых книжек	160	30,1	23,0	
	90	Ссуды под авансы по договорам на закупку сельскохозяйственной продукции	161			
			162			
	90	Прочие ссуды	163			
	90	Ссуды, не оплаченные в срок	164			
		Итого по группе I	165	30,1	23,0	
II	42	Налог с оборота на товары отгруженные и на товары, находящиеся на ответственном хранении	166			
	42	Торговая скидка (накидка) на товары отгруженные и товары, находящиеся на ответственном хранении	167			
III	89	Резерв для оказания временной финансовой помощи	168			

№ групп	№ счетов	АКТИВ	№ строк	На начало года	На конец года (месяца)
А	Б	В	Г	1	2
VIII		**Дебиторы**			
	64	Покупатели, заказчики	62	4,8	3,4
	62	Дебиторы по претензиям	63	4,5	6,7
	70, 76	Разные лица по прочим расчетам	64	4,0	5,3
		в том числе суммы, присужденные судом (242) 3,6 рублей			
	72	Материально ответствен. лица по мелким недостачам	65	1,3	1,6
	72	Материально ответственные лица по недостачам и растратам	66	26,7	25,7
	76	Материально ответственные лица по задолженности за порчу ценностей	67	0,4	0,1
	76	Авансы, выданные по договорам на закупку сельскохозяйственной продукции	68		
	73	Финансовые органы по платежам в бюджет	69		
	79	Задолженность по межбалансовым расчетам со строительством, образовавшаяся в результате нарушений финансово-сметной дисциплины	70		
			71		
		Прочие дебиторы	72	6,4	22,5
		Итого по группе VII	73	48,1	65,3
IX	77	Совнархоз, министерство по временно изъятым суммам свободных оборотных средств	74		
X	77	Предприятия и организации своей системы по выданным им средствам в порядке оказания временной финансовой помощи	75		
XI	76	Рабочие и служащие по ссудам, полученным на индивидуальное жилищное строительство и прочие нужды	76	11,1	7,2
XII	87, 96	Расходы, не перекрытые средствами специальных фондов и целевого финансирования	77		
XIII	86	Излишне внесенная в банк сумма амортизационных отчислений	78		
XIV	82	Недостачи сверх норм убыли и потери от порчи товарно-материальных ценностей, не списанные с баланса в установленном порядке	79		
XV	54	Средства специальных фондов, внесенные в банк на финансирование капитального строительства	80	0,3	5,6
XVI	77	Внутренние расчеты по текущим операциям	81		
XVII	14	Переоценка товарно-материальных ценностей	82		
	14	Уценка товаров устаревших фасонов и моделей	83	—	
XVIII		**Средства и затраты на капитальный ремонт**			
	03	Затраты на незаконченный капитальный ремонт	84		
	55	Особый счет в Госбанке по амортизационным отчислениям на капитальный ремонт	85	1,2	2,7
	05	Оборудование, строительные материалы, конструкции и детали для капитального ремонта	86		
			87		
	61	Поставщики и подрядчики по выданным авансам	88		
		Итого по группе XVIII	89	1,2	2,7
		Всего по разделу «В»	90	431,0	612,7

№ групп	№ счетов	ПАССИВ	№ строк	На начало года	На конец года (месяца)
А	Б	В	Г	1	2
IV		**Кредиторы**			
	60	Поставщики по акцептованным расчетным документам, срок оплаты которых не наступил	169	793,4	313,4
		в т. ч. по торговле, общественному питанию и производственным предприятиям, не кредитующимся по товарообороту (243) ——————— рублей			
	60	Поставщикам по не оплаченным в срок расчетным документам	170	—	
		в т. ч. по торговле, общественному питанию и производственным предприятиям, не кредитующимся по товарообороту (244) ——————— рублей			
	60	Поставщики по неотфактурованным поставкам	171	19,8	30,1
		в т. ч. по торговле, общественному питанию и производственным предприятиям, не кредитующимся по товарообороту (245) ——————— рублей			
	60, 64	Покупатели и заказчики по расчетам и поставщики по прочим расчетам	172	6,2	27,5
			173		
	73	Финансовые органы по налогу с оборота	174	1,0	0,9
	73	Финансовые органы по прочим платежам	175	0,4	0,4
	76	Задолженность по недостачам, выявленным за прошлые периоды (до отчетного года)	176		
		Прочие кредиторы	177	8,5	14,0
		Итого по группе IV	178	829,3	386,3
V	72	**Разница между учетными и розничными ценами по недостающим товарно-материальным ценностям**	179		
VI	77	**Внутренние расчеты по текущим операциям**	180		
VII	77	**Совнархоз, министерство по полученным во временное пользование суммам оборотных средств**	181		
VIII	77	**Расчеты по средствам, полученным в порядке временной финансовой помощи**	182		
IX	76	**Банки по ссудам, выданным на индивидуальное жилищное строительство и прочие нужды**	183	11,1	7,2
X	87, 96	**Специальные фонды, целевое финансирование и целевые поступления**	184	40,5	34,6
XI	96	**Средства сверхплановой прибыли, предназначенной на финансирование капитальных вложений**	185	6,2	5,8
XII	86	**Амортизационный фонд, подлежащий взносу в Стройбанк**	186	0,3	0,4
XIII	14	**Переоценка товарно-материальных ценностей**	187		
XIV	96	**Поступления от выбраковки животных основного стада**	188		
XV		**Источники средств для капитального ремонта**			
	86	Амортизационный фонд в распоряжении предприятия на капитальный ремонт	189	1,8	10,4
	87	Прочие источники финансирования капитальн. ремонта	190		
	60	Поставщики и подрядчики за оказанные ими услуги и выполненные работы	191		
		Итого по группе XV	192	1,8	10,4
		Всего по разделу «В»	193	919,3	467,7

№ групп	№ счетов	АКТИВ	№ строк	На начало года	На конец года (месяца)
А	Б	В	Г	1	2
		Г. СРЕДСТВА И ЗАТРАТЫ НА КАПИТАЛЬНОЕ СТРОИТЕЛЬСТВО			
I		**Завершенное капитальное строительство и прочие затраты за счет финансирования**			
	34	Законченные работы и приобретения основных фондов: а) предусмотренные по государственному плану	91		
	34	б) осуществленные сверх государственного плана	92		
		в)	93		
	34	Затраты, не увеличивающие стоимость основных фондов	94		
	34	Финансирование других организаций (в порядке долевого участия) и прочие списания	95		
	34	Затраты (потери) по неосуществленному и окончательно прекращенному капитальному строительству, разрешенные к списанию в установленном порядке	96		
		Итого по группе I	97	86,4	120,1
II	75	**Расчеты с предприятиями по оборудованию, оплаченному в централизованном порядке**	98		
III	34	**Не перекрытое финансированием законченное капитальное строительство**	99		
IV		**Незавершенное капитальное строительство**			
	33	Незаконченные работы и приобретения основных фондов: а) предусмотренные по государственному плану	100	5,2	4,1
	33	б) осуществленные сверх государственного плана	101	25,6	41,2
		в)	102		
	33	Законсервированное и окончательно прекращенное строительство	103		
V	01	**Проектно-сметная документация**	104		
VI		**Оборудование и материалы:** (На начало года: 3; На конец отчетного периода: 4)			
	07	Оборудование для установки отечественное	105		
	07	Оборудование для установки импортное	106		
	07	Материалы, конструкции и детали (4)	107		
	12	Малоценные и быстроизнашивающиеся предметы (4)	108		
VII	31	**Расходы будущих периодов**	109		
VIII	61	**Дебиторы**			
		Подрядчики по выданным авансам и по оплаченным конструкциям и деталям (4)	110		7,5
	61	Проектно-изыскательские работы, оплаченные по степени готовности за счет специальных средств государственного бюджета	111		
			112		
		Прочие дебиторы	113		
		Всего по разделу «Г»	114	30,8	52,8
		Д. ЗАТРАТЫ НА ФОРМИРОВАНИЕ ОСНОВНОГО СТАДА			
	35	Затраты на формирование основного стада	115	13 930,8	15 076,1
		БАЛАНС	116		

№ групп	№ счетов	ПАССИВ	№ строк	На начало года	На конец года (месяца)
А	Б	В	Г	1	2
		Г. ИСТОЧНИКИ СРЕДСТВ ДЛЯ КАПИТАЛЬНОГО СТРОИТЕЛЬСТВА			
I		**Финансирование капитального строительства**			
		Через Стройбанк:			
	93	а) предусмотренного по государственному плану	194	5,2	11,6
	93	б) осуществляемого сверх государственного плана, за счет специальных источников, разрешенных Правительством СССР	195	20,3	36,8
		Через Государственный банк:			
	93	а) предусмотренного по государственному плану	196		
	93	б) осуществляемого сверх государственного плана, за счет специальных источников, разрешенных Правительством СССР	197	5,3	4,4
	93	Прочие источники	198		
II	96	**Финансирование проектно-изыскательских работ из средств государственного бюджета**	199		
III	75	**Расчеты с главком по оборудованию, оплаченному в централизованном порядке**	200		
IV	85	**Фонд проектно-сметной документации**	201		
V	13	**Износ малоценных и быстроизнашивающихся предметов**	202		
VI		**Ссуды**			
	90	Ссуды под импортное оборудование	203		
	90	Ссуды под импортные материалы, конструкции и детали	204		
	90	Ссуды под отечественное оборудование	205		
VII		**Кредиторы**			
	60	Подрядчики по расчетам за выполненные работы	206		
	60	Подрядчики по не оплаченным в срок счетам за выполненные работы	207		
	60	Поставщики по акцептованным расчетным документам, срок оплаты которых не наступил	208		
	60	Поставщики по не оплаченным в срок расчетным документам	209		
			210		
		Прочие кредиторы	211		
		Всего по разделу «Г»	212	30,8	52,8
		Д. ФИНАНСИРОВАНИЕ ЗАТРАТ НА ФОРМИРОВАНИЕ ОСНОВНОГО СТАДА			
	94	Финансирование через банки затрат на формирование основного стада	213		
		БАЛАНС	214	13 930,8	15 076,1
		ЗАБАЛАНСОВЫЕ СТАТЬИ			
		Товары, принятые на комиссию	215	13,7	11,4
		Товарно-материальные ценности, принятые на ответственное хранение	216	483,1	270,7

Lisa 2.

N. kaubandusorganisatsioon.

Отчет о прибылях и убытках

(в рублях)

Прибыли	№ счетов	№ строк	Сумма
А	Б	В	
А. Планируемые доходы			
Валовой доход от реализации и отпуска товаров готовой продукции, работ и услуг	6, 47, 48, 49	1	4133,4
Скидки поставщиков на возмещение транспортных расходов, относящихся к отгруженным товарам	42	2	
Прибыли от эксплуатации подсобных хозяйств (кроме бытового обслуживания населения)	29	3	0,4
Прибыли от реализации работ и услуг по бытовому обслуживанию населения	29	4	
Прибыль от эксплуатации жилищно-коммунального хозяйства	29	5	
Доходы по операциям с тарой (сальдо)	99	6	10,5
Возмещение хозорганизациями расходов столовых III категории	99	7	
Стоимость излишков тканей, выявленных при перемеривании	99	8	3,4
Итого по группе «А»	—	9	4147,7
Б. Отчисления полученные			
Отчисления, полученные в порядке перераспределения торговых и оптово-сбытовых скидок	98	10	
Отчисления, полученные на содержание административно-управленческих звеньев	99	11	93,7
Отчисления, полученные по отпуску товаров, материалов, работ и услуг	99	12	672,0
Итого по группе «Б»	—	13	765,7
В. Непланируемые доходы			
Штрафы, пени и неустойки, полученные:			
1) за недопоставку товаров	99	14	12,6
2) за нарушение качества товаров	99	15	10,6
3) прочие	99	16	0,3
Излишки товарно-материальных ценностей	99	17	8,0
Дооценка товарно-материальных ценностей по распоряжениям Правительства	99	18	2,6
Перерасчеты по налогам с органами Министерства финансов по операциям прошлых лет	99	19	
	99	20	
Прибыли прошлых лет, выявленные в отчетном году	99	21	
Прочие прибыли	99	22	6,9
Итого по группе «В»	—	23	41,0
Всего	—	24	4954,4
Сальдо убытков	99	25	20,4
БАЛАНС	—	26	4974,8

Убытки	№ счетов	№ строк	Сумма
А	Б	В	
А. Планируемые расходы			
Издержки торговых предприятий, предприятий общественного питания и по длительному хранению овощей	44	27	3417,1
Административно-управленческие расходы	44	28	93,7
Транспортные расходы, возмещаемые поставщиками	44	29	
Убытки от эксплуатации подсобных хозяйств (кроме бытового обслуживания населения)	29	30	
Убытки от реализации работ и услуг по бытовому обслуживанию населения	29	31	
Убытки от эксплуатации жилищно-коммунального хозяйства	29	32	
Расходы по хозяйственному содержанию зданий, помещений, сооружений, садов, парков, пионерских лагерей, переданных в бесплатное пользование профсоюзным организациям	99	33	16,0
Итого по группе «А»	—	34	3526,8
Б. Отчисления уплаченные			
Отчисления, уплаченные в порядке перераспределения торговых и оптово-сбытовых скидок	98	35	
Отчисления, уплаченные на содержание административно-управленческих звеньев	99	36	93,7
Отчисления, уплаченные по отпуску товаров, материалов, работ и услуг	99	37	672,0
Итого по группе «Б»	—	38	765,7
В. Непланируемые потери			
Убытки от списания долгов за истечением сроков исковой давности	99	39	
Убытки от списания дебиторской задолженности (кроме долгов по недостачам, растратам и хищениям) вследствие неплатежеспособности должников	99	40	
Убытки от списания прочих безнадежных долгов	99	41	1,2
Убытки от списания долгов по недостачам, растратам и хищениям:			
а) вследствие неплатежеспособности должников	99	42	
б) по прочим причинам	99	43	
Затраты по погибшим посевам	99	44	
Убытки от стихийных бедствий	99	45	0,8
Потери от переоценки товаров по решениям Совета Министров СССР и Совета Министров союзных республик	99	46	16,6
Потери от уценки товаров	99	47	3,6
Штрафы, пени и неустойки, уплаченные:			
1) за недопоставку товаров	99	48	0,6
2) за нарушение качества товаров	99	49	
3) прочие	99	50	1,4
Перерасчеты по налогам с органами Министерства финансов по операциям прошлых лет	99	51	
Убытки от ликвидации неполностью амортизированных основных фондов	99	52	2,1
Убытки от списания дебиторской задолженности за товары, проданные в кредит	99	53	0,2
	99	54	
Убытки прошлых лет, выявленные в отчетном году	99	55	
Прочие убытки	99	56	1,4
Итого по группе «В»	—	57	27,9
Всего	—	58	4320,4
Сальдо прибылей	99	59	654,4
БАЛАНС	—	60	4974,8

СПРАВКИ

I. О выполнении плана прибыли по отраслям деятельности (в рублях)

Наименование отраслей деятельности	№ строк	По плану (прибыль +, убыток—)	Фактически (прибыль +, убыток—)
А	Б	1	2
1. Всего по всем отраслям деятельности	61	+ 591,7	+ 634,0
Из них превышение штрафов полученных над уплаченными по предприятиям и организациям оптовой торговли	62		
в том числе:			
2. По розничной торговле	63	+ 507,0	+ 565,6 *)
3. По оптовой торговле	64	—	
4. По общественному питанию	65	+ 34,0	+ 52,2
5. По длительному хранению, реализация картофеля и овощей	66	+ 35,3	— 5,0
6. По производственным предприятиям и предприятиям бытового обслуживания	67	+ 15,0	+ 9,8
7. По сельскому хозяйству	68	—	
из них по совхозам	69	—	
8. По прочим отраслям	70	+ 0,4	— 1,7

*) Без суммы превышения штрафов полученных над уплаченными по предприятиям и организациям оптовой торговли.

II. Использование прибыли (по плану):

а) Отчисления в бюджет . . . . . (71) 217,3 руб.

б) Финансирование капитального строительства (взносы в Стройбанк, в Госбанк, финансирование с расчетного счета в Госбанке) . . . . . (72) 26,0 руб.

в) На покрытие убытков по жилищному хозяйству . . . (73) — руб.

г) Расходы по хозяйственному содержанию зданий, помещений, сооружений, садов, парков, пионерских лагерей, переданных в бесплатное пользование профсоюзным организациям . . . . . (74) 16,0 руб.

N. kaubandusorganisatsioon.

Шифр

Lisa 3.

ДВИЖЕНИЕ УСТАВНОГО ФОНДА

за

Наименование статей	№ строки	Сумма
Уставный фонд по утвержденному на 1 января 196 4 г. балансу	01	6138,8
Изменение уставного фонда в связи с переоценкой товарно-материальных ценностей на начало года:		
а) уменьшение (—)	02	
б) увеличение (+)	03	102,3
Уставный фонд на 1.I-196 4 г. с учетом указанных выше изменений	04	6241,1
Движение фонда за 196___ год		
I. Поступило на увеличение		
а) В части основных средств:		
Стоимость объектов капитального строительства, принятых в эксплуатацию в отчетном году	05	120,1
Сумма дополнительных затрат, связанных с введением новых условий оплаты труда работников подрядных строительных организаций	06	
Стоимость проектно-изыскательских работ по принятым в эксплуатацию объектам капитального строительства	07	
Затраты на формирование основного стада, зачисленного в основные средства	08	
Затраты на законченный капитальный ремонт основных средств	09	67,0
Дооценка основных средств и уточнение оценки основных средств	10	
От безвозмездного присоединения основных средств по распоряжению вышестоящих органов	11	424,4
в том числе от бюджетных организаций	12	
Износ по безвозмездно переданным основным средствам	13	0,7
От обнаружения при инвентаризации неучтенных основных средств	14	
	15	
Прочие	16	
Итого по разделу I-а (стр. 05—16)	17	612,2

Наименование статей	№ строки	Сумма
б) В части оборотных средств:		
От безвозмездного получения товарно-материальных ценностей и других оборотных средств	18	
Стоимость поступивших материальных ценностей от ликвидации основных средств и выручка от реализации основных средств, кроме скота	19	5,6
Стоимость скота, выбракованного из основного стада	20	
В порядке перераспределения совнархозом, министерством (центральным учреждением) оборотных средств за 196__ год (заполняется отраслевым управлением, главком)	21	
Получено в оборотные средства и на покрытие плановых убытков от других видов деятельности (заполняется отраслевым управлением, главком, совнархозом, министерством, центральным учреждением)	22	
От присоединения прибыли в порядке распределения ее за предыдущий год	23	300,1
Финансирование из бюджета в оборотные средства: а) на прирост нормативов собственных оборотных средств, ст. 29 бюджетной классификации	24	100,0
б) на покрытие недостатка собственных оборотных средств, ст. 29 бюджетной классификации	25	
в) прочие ассигнования из бюджета	26	
Финансирование по постановлениям правительства на пополнение оборотных средств из специальных фондов, сумм целевого финансирования и других источников	27	
Финансирование отрасли из централизованных главком в оборотные средства и на покрытие плановых убытков (заполняется предприятием)	28	
Государственная дотация за 196__ г.	29	
Дооценка товарно-материальных ценностей по постановлениям и распоряжениям правительства	30	
Стоимость малоценных и быстроизнашивающихся предметов и заборных частей, приобретенных за счет средств на капитальное строительство	31	
Результаты от ликвидации и частичной амортизации основных фондов	32	2,1
Ettevõtte fondi arvel	33	
soetatud väikevahendid	33a	1,4
Прочие	34	
Итого по разделу I-б (стр. 18—34)	35	409,2
Всего по разделу I (стр. 17+35)	36	1021,4

Наименование статей	№ строки	Сумма
II. Списано на уменьшение		
а) В части основных средств:		
За безвозмездное изъятие основных средств по распоряжению вышестоящих органов	37	1,5
Износ по безвозмездно принятым основным средствам	38	50,9
За неправильное включение в основные средства	39	
За уточнение оценки основных средств	40	
Остаточная стоимость ликвидированных основных средств — первоначальная стоимость за вычетом износа	41	7,0
Сумма износа 9,9 руб. Продажа и выбраковка животных основного стада и остаточная стоимость рабочего скота	42	
Стоимость животных основного стада и остаточная стоимость рабочего скота, выбывших вследствие падежа	43	
Сумма износа рабочего скота ____ руб.	44	
Износ основных средств за отчетный год	45	155,7
	46	
Прочие	47	
Итого по подразделу II-а (стр. 37—47)	48	215,1
б) В части оборотных средств:		
За безвозмездное изъятие товарно-материальных ценностей и других оборотных средств	49	0,1
Расходы, связанные с ликвидацией основных средств	50	
В порядке перераспределения совнархозом, министерством (центральным учреждением) оборотных средств за 196__ год (заполняется главком)	51	

Наименование статей	№ строки	Сумма
Перечислено прибыли и оборотных средств другим видам деятельности (заполняется отраслевым управлением, главком, совнархозом, министерством, центральным учреждением)	52	
Отчисление за предыдущий год средств в резерв министерства (центрального учреждения) для оказания временной финансовой помощи из собственных источников прироста нормативов	53	
Убыток за предыдущий год	54	17,9
Изъятие отраслевым управлением, главком оборотных средств и прибыли (заполняется предприятием)	55	
Средства от выбраковки животных из основного стада, подлежащие направлению на финансирование формирования стада	56	
Взносы в банк сумм от ликвидации основных средств	57	
Изъятие на особый счет бюджета в Госбанке по оборотным средствам, замещаемым банковским кредитом, в связи с кредитованием по обороту	58	
Изъятие в бюджет излишка оборотных средств	59	27,6
Уценка товарно-материальных ценностей по постановлениям и распоряжениям правительства	60	
Потери от списания в лом металлоимущества, числящегося в составе незавершенного производства, полуфабрикатов, оснастки и инструмента	61	
Sõjaväekaubastu laen	62	22,6
Прочие	63	
Итого по подразделу II-б (стр. 49—63)	64	68,2
Всего по разделу II (стр. 48+64)	65	283,3
Уставный фонд по балансу на 1 января 1962 г. (стр. 04+36—65)	66	6979,2

Директор

Главный (старший) бухгалтер

«____»_____ 196___ г.

Наименование статей	№ строки	Сумма
II. Списано на уменьшение		
а) В части основных средств:		
За безвозмездное изъятие основных средств по распоряжению вышестоящих органов	37	1,5
Износ по безвозмездно принятым основным средствам	38	50,9
За неправильное включение в основные средства	39	
За уточнение оценки основных средств	40	
Остаточная стоимость ликвидированных основных средств — первоначальная стоимость за вычетом износа	41	7,0
Сумма износа 9,9 руб. Продажа и выбраковка животных основного стада и остаточная стоимость рабочего скота	42	
Стоимость животных основного стада и остаточная стоимость рабочего скота, выбывших вследствие падежа	43	
Сумма износа рабочего скота ____ руб.	44	
Износ основных средств за отчетный год	45	155,7
	46	
Прочие	47	
Итого по подразделу II-а (стр. 37—47)	48	215,1
б) В части оборотных средств:		
За безвозмездное изъятие товарно-материальных ценностей и других оборотных средств	49	0,1
Расходы, связанные с ликвидацией основных средств	50	
В порядке перераспределения совнархозом, министерством (центральным учреждением) оборотных средств за 196__ год (заполняется главком)	51	

Наименование статей	№ строки	Сумма
Перечислено прибыли и оборотных средств другим видам деятельности (заполняется отраслевым управлением, главком, совнархозом, министерством, центральным учреждением)	52	
Отчисление за предыдущий год средств в резерв министерства (центрального учреждения) для оказания временной финансовой помощи из собственных источников прироста нормативов	53	
Убыток за предыдущий год	54	17,9
Изъятие отраслевым управлением, главком оборотных средств и прибыли (заполняется предприятием)	55	
Средства от выбраковки животных из основного стада, подлежащие направлению на финансирование формирования стада	56	
Взносы в банк сумм от ликвидации основных средств	57	
Изъятие на особый счет бюджета в Госбанке по оборотным средствам, замещаемым банковским кредитом, в связи с кредитованием по обороту	58	
Изъятие в бюджет излишка оборотных средств	59	27,6
Уценка товарно-материальных ценностей по постановлениям и распоряжениям правительства	60	
Потери от списания в лом металлоимущества, числящегося в составе незавершенного производства, полуфабрикатов, оснастки и инструмента	61	
Sõjaväekaubastu laen	62	22,6
Прочие	63	
Итого по подразделу II-б (стр. 49—63)	64	68,2
Всего по разделу II (стр. 48+64)	65	283,3
Уставный фонд по балансу на 1 января 1962 г. (стр. 04+36—65)	66	6979,2

Директор

Главный (старший) бухгалтер

«____»_____ 196___ г.

N. kaubandusorganisatsioon.

Lisa 4.

Шифр

Утверждена Министерством финансов СССР и ЦСУ СССР г. для периодической и годовой отчетности.

ОТЧЕТ О РЕАЛИЗАЦИИ И ОТПУСКЕ

за (в рублях)

Вид реализации товаров	№ счета	№ строки	Реализовано по продажным ценам — по отчету	Валовой результат от реализации (прибыль + убыток —)
А	Б	В	1	2
I. Розничный товарооборот				
А. В розничной сети				
1. Выручка за проданные товары, включая стоимость стеклянной посуды	48	1	44 511,4	×
2. Стоимость стеклянной посуды под товарами, полученной в отчетном периоде от поставщиков	48	2	1 561,6	×
3. Итого выручка без стоимости стеклянной посуды (1—2)		3	42 949,8	+2555,7
4. Реализация готовой продукции из материалов мастерских, а также выручка мастерских за пошив одежды и обуви для населения из материала заказчиков (не включая стоимости материала заказчиков и материала мастерских, реализованного по индивидуальному пошиву) и выручка за ремонт для населения предметов хозяйственного и культурно-бытового назначения	48	4		
5. Реализация материалов в мастерских индивидуального пошива	48	5		
6. Сумма предоставленного заказчикам кредита при продаже в рассрочку материалов из ателье и мастерских индивидуального пошива	48	6		
7. Сумма предоставленного покупателям кредита при продаже товаров в рассрочку	48	7	799,9	+ 50,8
8. Розничный оборот сельскохозяйственных предприятий	48	8		
9. Мелкооптовый оборот:				
а) овощехранилищ	48	9		
б) прочий	48	10	1763,6	+ 96,5
10. Товарооборот (3+4+5+6+7+8+9+10)		11	45513,3	+2703,0
11. Стоимость порожней стеклянной посуды, сданной в отчетном периоде поставщикам		12	1542,4	
12. Розничный товарооборот (магазинами, торгами, орсами, отделениями и конторами не заполняется) (11+2—12)		13	45532,5	+2703,0
План (55) 45959,0 рублей				
Б. В сети общественного питания				
1. Реализация продукции собственного производства (обеденной и других) — План (56) 3714,0 рублей	48	14	3879,0	925,1
2. Реализация покупных товаров	48	15	2954,0	427,7
Итого розничного оборота (14+15)	—	16	6833,0	+1352,8
План (57) 6616,0 рублей				
в том числе по ресторанам	—	17	1807,9	+377,8
Реализация и отпуск работ и услуг предприятиями бытового обслуживания		18	—	
II. Оптовый оборот				
1. Оптовых и распределительных складов	46	19	697,3	
2. Транзитный с участием в расчетах	46	20		
3. Транзитный без участия в расчетах (организуемый)	—	21		
4. Столовых и ресторанов по реализации собственной продукции торгующим организациям	46	22	2,8	0,6
5. Овощехранилищ (включая транзит)	46	23	54,4	+4,5
6. Реализация сельскохозяйственных товаров заготовок	46	24		
7. Производственных предприятий по реализации готовой продукции, работ и услуг	46 / 49	25	11,4	+1,6
8. Сельскохозяйственных предприятий по реализации продукции земледелия и животноводства	46	26		
9. Реализация возвратной тары лесоторговыми складами	46	27		
Итого оптового оборота	—	28	765,9	+6,7

Вид реализации товаров	№ счета	№ строки	Отпущено и реализовано по продажным ценам — по отчету	Валовой результат от реализации (прибыль+убыток—)
А	Б	В	1	2
III. Внутренний отпуск				
1. Отпуск товаров со складов:				
а) оптовых и распределительных	47	29	34 572,5	+2,5
б) овощехранилищ (включая транзит)	47	30	860,4	+ 60,2
2. Отпуск транзитом с участием в расчетах	47	31	16 863,9	
3. Отпуск транзитом без участия в расчетах (организуемый)	47	32		
4. Отпуск собственной продукции предприятий общественного питания внутри системы	47	33	21,1	—
5. Отпуск сельскохозяйственных товаров заготовок	47	34		
6. Отпуск готовой продукции, работ и услуг производственных предприятий	47	35	134,7	+8,2
в том числе предприятий хлебопечения		36		
7. Отпуск продукции из сельскохозяйственных предприятий	47	37		
Итого внутреннего отпуска	—	38	52 452,6	70,9
IV. Неторговый оборот				
Реализация разных материалов, отходов	49	39	—	
			По плану пересчитанному, исходя из фактического оборота в части торговли и общественного питания	Фактически
			1	2
Валовых доходов и прибыли от реализации — всего	—	40	4 139,7	4133,4
в той числе валовых доходов:				
по розничной торговле	—	41	2 698,9	2705,5
по общественному питанию	—	42	1 330,2	1353,4
по оптовой торговле	—	43	—	—

СПРАВКИ.

№ 1. Начислено налога с оборота:

а) по товарам, реализованным из розничной торговой сети и складов . (44) _____ рублей

б) по продукции, реализованной из предприятий общественного питания (45) _____ „

№ 2. Расходы, связанные с доставкой товаров на дом . . . . . (46) _____ „

Доходы, полученные по доставке товаров на дом . . . . . (47) _____ „

№ 3. Денежные суммы, фактически полученные от покупателей и заказчиков в счет погашения задолженности за товары и материалы, проданные в кредит . . . . . (48) _____ „

№ 4. О реализации товаров оптовыми торговыми базами по розничным ценам (в рублях)

	№ строки	Реализация товаров по розничным ценам (с начала года)		Начислено по реализации товаров оптовыми базами налога с оборота (с начала года)	
		по плану	фактически	по плану	фактически
А	Б	1	2	3	4
Реализация со складов	49				
Реализация транзитом	50				
Итого оптовой реализации с участием в расчетах	51				
Реализация транзитом без участия в расчетах	52				

№ 5. В суммах, отраженных по строке 11 «Товарооборот» числятся оборот и валовой результат от реализации по торговым организациям, находящимся в районах досрочного завоза:

оборот . . . . . (53) _____ рублей

валовой результат от реализации . . . . (54) _____ „

Руководитель предприятия / организации

_____ 196__ г. **Главный (старший) бухгалтер**

N. kaubandusorganisatsioon.

Lisa 5.

Утверждена Министерством финансов СССР и ЦСУ СССР для квартальной отчетности.

ОТЧЕТ ОБ ИЗДЕРЖКАХ ОБРАЩЕНИЯ ПО ТОРГОВЛЕ И ОБЩЕСТВЕННОМУ ПИТАНИЮ

за

(в рублях)

Наименование статей	№ строки	Расходы по складам, базам и розница (сч. 44)			Расходы предприятий общественного питания (сч. 44)		
		сумма по отчету	в проц. к обороту по плану	в проц. к обороту по отчету	сумма по отчету	в проц. к обороту по плану	в проц. к обороту по отчету
А	Б	1	2	3	4	5	6
Расходы по перевозкам железнодорожным, водным и воздушным транспортом	01	10,9	0,02	0,02	×	×	×
Расходы по перевозкам автомобильным и гужевым транспортом	02	276,4	0,62	0,61	35,7	0,54	0,52
Заработная плата (основная и дополнительная)	03	1071,0	2,35	2,35	715,6	10,26	10,44
Расходы по аренде зданий, помещений, сооружений, инвентаря и амортизация основных средств	04	191,2	0,43	0,42	88,4	1,36	1,29
Расходы по содержанию зданий, помещений, сооружений и инвентаря (включая охрану, не состоящую в штате предприятия)	05	101,1	0,23	0,22	47,6	0,71	0,69
Расходы по текущему ремонту	06	50,4	0,16	0,11	35,6	0,58	0,51
Износ санспецодежды, столового белья и малоценных предметов, посуды и обеденных приборов	07	39,6	0,09	0,09	96,8	1,32	1,41
Топливо, пар и электроэнергия (для производственных целей)	08	×	×	×	78,5	1,16	1,14
Расходы по хранению, подработке, подсортировке и упаковке товаров и по содержанию холодильных установок (кроме заработной платы штатных работников)	09	93,4	0,19	0,21	20,7	0,27	0,30
Расходы по торговой рекламе	10	7,7	0,02	0,02	2,2	0,02	0,03
Проценты за кредит	11	90,8	0,20	0,20	×	×	×

Наименование статей	№ строки	Расходы по складам, базам и розница (сч. 44)			Расходы предприятий общественного питания (сч. 44)		
		сумма по отчету	в проц. к обороту по плану	в проц. к обороту по отчету	сумма по отчету	в проц. к обороту по плану	в проц. к обороту по отчету
А	Б	1	2	3	4	5	6
Недостачи товарно-материальных ценностей в пути и при хранении в пределах норм убыли	12	53,7	0,13	0,12	5,2	0,09	0,08
Недостачи товарно-материальных ценностей сверх норм убыли и потери от порчи товаров и сырья, а также потери по недостачам и растратам в связи с отказом суда за необоснованностью исков, принятые за счет предприятия в установленном порядке	13	10,3	x	0,02	1,2	–	0,02
Расходы и потери по таре (за вычетом доходов по операциям с тарой)	14	24,8	0,05	0,05	1,2	0,02	0,02
Отчисления на подготовку кадров	15	13,3	0,03	0,03	6,6	0,10	0,10
	16						
Прочие расходы, не предусмотренные вышеуказанными статьями	17	110,7	0,31	0,24	66,8	0,98	0,98
Итого (стр. 01—17)	18	2145,3	4,83	4,71	1202,1	17,41	17,53
Административно-управленческие расходы вышестоящих звеньев	19	66,7	0,16	0,15	27,0	0,43	0,39
Расходы по содержанию складов и баз розничной торговли в доле, падающей на общественное питание	20	×	×	×	72,1	1,05	1,05
Отчисления, полученные от предприятий общественного питания и от других предприятий в возмещение расходов складов (вычитается из итога)	21	72,1	0,16	0,16	×	×	×
Всего (стр. 18 + 19 + 20—21)	22	2139,9	4,83	4,70	1301,2	18,89	18,97
в том числе расходов по ресторанам	23	×	×	×	371,2	19,78	20,53
В числе расходов зарплата лиц внесписочного состава, включенная в различные комплексные статьи	24	1,7	×	×	–	×	×
Товарооборот, к которому исчислены издержки (в рублях)	25	45513,3	×	×	6833,0	×	×
Товарооборот по плану, к которому исчислен плановый уровень издержек обращения по розничце	26	45959,–	×	×	×	×	×

Руководитель предприятия / организации

Главный (старший) бухгалтер

«____» _____ 19__ г.